БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 200 (8420)
АВГУСТЫН 24
СУББОТО
1957 он

Сэн 20 мунгэн.

МУНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СИЛОС ЕХЭЭР ДАРАЖА, адуу малайнгаа арьбин гадарые зузааруулая, ашаг шэмыень дээшэлүүлэе!

Колхоз бүхэн силос дараха даалгабаряа сентябриин 15 болотор дүүргэхэ уялгатай

★ ★ ★

Сомоной Соведүүдэй хүдэлмэри улам һайжаруулая

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар ойрын жэлнүүдтэ Америкын Холбоото Штадуудые хүсэхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын уряае манай республикын колхознигууд, совхозууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд тон ехээр сэдьхэлээ, ханан угтажа, энэ жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абахын түлөө шангаар тэмсэжэ байнхай. 1956 оной энэ үеынхитэй сасуулхада энэ жэлэй долоон һара соо үнеэн бүриһөө 290 килограмм ехэ һүн һаагдаа, хонин бүриһөө 420 грамм ехэ нооһон хайшалагдаа, гүрэндэ тушаагдаһан малай шэгнүүр нэгэ хэды нэмээ. Хабарай тарилгын түсэб 100,6 процент дүүргэгдээ, олонхи аймагуудта ургаса һайн.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо тушаа парти, правительствын табиһан зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хүдөөгэй олониитэ ажалшадые элсүүлэн эмхидхэхэ талаар ажалшадай депутадуудай сомоной, сельскэ Соведүүд горьтой үүргэ дүүргэнэ.

Һунгалтын һүүлээр үнгэрһэн үе соо һунгагшадай захяа бэелүүлэн, ажалшадай депутадуудай сомоной, сельскэ Соведүүдэй олонхинь хүдэлмэрээ эли бодо һайжаруулаа. Сессинүүд саг сагтаа зарлагдажа, тэндэ ажахын болон культурна байгуулалтын шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Сомоной, сельскэ Соведүүдэй дэргэдэ байгуулагдаһан саг үргэлжын комиссинууд депутадуудай болон олониитэ колхознигуудай, хүдөөгэй интеллигенциин хабаадалгатайгаар эдэбхитэйгээр хүдэлдэг, гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтые үе үе болоод лэ шалгадаг боложо байнхай.

Кяхтын аймагай Усть-Кяхтын сельскэ Совет һүүлэй үедэ хүдэлмэрээ эли бодо һайжаруулаа. Соведэйнгээ хүдэлмэридэ бүхы депутадуудаа, олон тоото хүдөөгэй эдэбхитэдые шадамараар хабаадуулжа, эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулһанайнь ашаар Усть-Кяхтын сельскэ Соведэй колхозууд ороойһото культурануудые, хартаабха, овощь, кукуруза тариха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар Усть-Кяхтын колхозууд мүн лэ һайн амжалта туйлаа. Нёдондо жэлэй түрүүшын хахадтай сасуулхада, 1957 оной түрүүшын 6 һара соо эндэхи колхозууд эбэртэ бодо малайнгаа тоо 13,5 процентээр, нооһо абалгаяа 31 процентээр, һү һаалгаяа 74 процентээр ехэ болгоо. Тус сельсоведэй колхозууд гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбые 126 процент дүүргээ, гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 103 процент, нооһо тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 163 процент, үндэгэ тушааха түсэбөө 164 процент дүүргэһэн байна. Мүн энэ сельсоведэй газар дээрэ һуужа байһан ажалшад гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб холо үлүүлэн дүүргээ.

Усть-Кяхтын сельсоведэй гүйсэдком, саг үргэлжын комиссинууд медицинскэ, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, һургуули, магазинуудай хүдэлмэридэ саг үргэлжэ анхаралаа табижа, тэдэнэй гуримтай һайн хүдэлмэри хангадаг.

Сэлэнгын аймагай Ново-Сэлэнгын, Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй болон бусад олон сомоной, сельскэ Соведүүд саг үргэлжын комиссинуудайнгаа эдэбхитэй хүдэлмэридэ түшэглэн, ажахын болон культурно-ажаһуудалай асуудалнуудые һайнаар шиидхэдэг боложо байнхай. Зүгөөр ажалшадай депутадуудай сомоной, сельскэ Соведүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд бултадаа һайнаар хүдэлнэ гэхын аргагүй. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһые, хүдөө ажахын шухала хүдэлмэринүүдэй ямараар ябуулагдажа байһые, байрын гэрнүүдэй, хамтын байрануудай барилгануудай ямараар хэгдэжэ байһан тухай колхозуудай правленинүүдэй, фермэ, бригадануудые даагшадай элидхэлые шагнадаггүй, тэдэнэй хүдэлмэридэ өөдтэй туһаламжа узүүлдэггүй сомоной, сельскэ Соведүүд үшөөл бии байһаар.

1960 ондо 1956 онойхитой сасуулхада нооһо абалгые 2,6 дахин ехэ болгохо, хонидойнгоо тоо 2 үлүүтэй дахин олон болгохо, мяха абалгые 2,1 дахин ехэ болгохо, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1960 ондо колхозуудта 2000 килограмм хүрэтэр, совхозуудта 2500 килограмм хүрэтэр һү һааха гэһэн харюусалгатай уялга манай республикын колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, МТС-үүдэй механизаторнууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд абаһан байна. Энэ ехэ уялгаяа амжалтайгаар дүүргэхын тулада бүри энэ жэлдэ мяха абалгые нёдондонойхиһоо 45 процентээр дээшэлүүлхэ, нёдондонойхиһоо 56,3 мянган тонно һү ехээр һааха ёһотойбди.

Мал ажалай продукт абалгые дээшэлүүлхэ гэһэн энэ социалистическэ уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ ажалшадай депутадуудай сомоной, сельскэ Соведүүд, тэдэнэй олон мянган депутадууд, эдэбхитэд, саг үргэлжын комиссинууд шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Тэдэнэр хадаа тэжээл элбэгээр бэлдэхэ, малшадай болон малай байха байрануудые олоор бариха, таряа хуряалгые эмхитэйгээр ябуулжа, богони болзор соо үнгэргэхэ, түрүү дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ асуудалнуудые шадамараар шиидхэхэ уялгатай.

Российска Федерациин ажалшадай депутадуудай сельскэ Соведүүд тухай дүримые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум һаяхан хаража үзөөд, тэдэнэй эрхэ ба уялгыень нилээд үргэдхөө. Үргэдхэгдэһэн энэ эрхэ түлөөлгөө хүсэдөөр хэрэглэжэ, манай республикын сомоной, сельскэ Соведүүд хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо гэһэн хүдөөгэй ажалшадай патриотическа хүдэлөөе шадамар бэрхээр хүтэлбэрилхэ, колхозуудай правленинүүдтэ, совхозуудай дирекцинүүдтэ али бүхы туһаламжа хүргэхэ ёһотой.

Таряа тушааха гүрэнэй түсэбые Москвагай область болзорһоонь урид дүүргэбэ

Москвагай областиин колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо тушаа КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэн, Агуу ехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалистическэ мурысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, таряа тушааха гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид, 1957 оной августын 22-то 104,7 процент дүүргэбэ.

Таряа гүрэндэ тушаалга, худалдалга үргэлжэлһөөр. Түсэбһөө гадуур 1,2 миллион пүүд таряан гүрэндэ тушаагдаха.

Областиин колхоз, совхозууд үрэһэ хүрэнтэеэ хаана, страховой болон фуражна фондынуудые байгуулна. Мүн колхознигуудтаа ажалта үдэртэнь таряа хубаана.

Москва городой ажалшад, областиин городуудай болон хүдэлмэришэнэй тосхонуудай ажалшад таряагаа хуряахадань хүдөө нютагуудай хүн зондо ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

Мүнөө үедэ колхознигууд, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд таряагаа хуряажа, шэмэтэ ба бүдүүн тэжээл бэлэдхэжэ, намарай таряа тарижа, хартаабха, овощиингоо ургаса хуряажа дүүргэхын түлөө эршэмтэй шангаар тэмсэжэ байна.

Силос даралгые таһалдуулжа байна

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдэй туршада хүсэхэ тушаа парти, правительствын уряалые һайшаан дэмжэхэ зуураа, Кяхтын аймагай колхознигууд, механизаторнууд болон совхозой хүдэлмэрилэгшэд адуу малайнгаа ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ гэжэ шиидээ һэн.

Тиихын тулада түбхын түрүүн малдаа бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлдэхэ хэрэгтэй. Кяхтынхид үнеэн бүридэ 10 тонно, хонин бүридэ 1—1,5 центнер силос дараха, мүн элбэг ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ уялга абанхай юм. Энэ уялгаяа тэндэхи колхозууд ямараар дүүргэжэ байнаб гэжэ хараад үзэхэдэ тон хангалтагүй байна.

Аймаг дотор силос даралга илангаяа муугаар эмхидхэгдэнхэй, графигаа нэгэшье колхоз дүүргэнэгүй. Августын 15-һаа 20 болотор аймагай колхозууд графигай ёһоор 900 тонно силос дараха аад, оройдоол 60 тонно дараа.

Калининай нэрэмжэтэ колхоз бүришье ехэ гээгдэлдэ оронхой. Тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд силос дараха культуранууд муугаар ургаа гэһэн шалтаг бариад, энэ хүдэлмэрие тоонгүй һуужа байна. Үнеэдтээ силос эдюулдэг болоһоной ашаар тус колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ яһала ехэ һү һаадаг болоһоншье һаа, саашадаа иимэ тэжээл элбэгээр бэлдэхын түлөө оролдоогүй байхань гайхалтай. Энэ колхоз түсэбэйнгөө ёһоор 4470 тонно силос дараха ёһотой аад, мүнөө 60-аад тонно дараад байна. Силоснэ культурануудайнгаа ургаса муутай байбашье һаань, хээрын үрмэдэһэ ногоогоор иимэ тэжээл ехээр бэлдэхэ дүүрэн аргатай байгаа бшуу. Теэд тус колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цикало доторойнгоо арга боломжые гүйсэд хэрэглэхын, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ бии байгаа хүсэеэ элсүүлхын орондо, харин хура бороо ороно, ургаса муу гэхэ мэтын элдэб шалтаг бариад эрид хэмжээ абанагүй.

Мүн иимэрхүү байдал Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үзэгдэнэ. Тус колхоз силос даралгые мэнэ һаяхан лэ эхилээ. Тиимэһээ эндэ өөдтэй юумэ хэгдээгүй байха юм. Мүн Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз нэгэшье тонно силос дараадүй. Энээнһээ ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд харьяата колхозуудтаа шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгые һайнаар эмхидхэхэ тушаа оролдолго гарганагүй, колхозуудтаа бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Үнтэрхэдөө Погранична МТС мүнөө хүрэтэр силоснэ культура хуряаха комбайнуудаа, силос хэршэхэ машинануудаа заһабарилжа хүсэд бэлэн болгоодүй байһаар. Эдэ машинануудаа эртээнһээ заһабарилхын түлөө МТС-эй главна инженер нүхэр Москаленко ямаршье оролдолго гаргаагүй. Нүхэр Москаленкын хэлэһэнэй ёһоор Ульяновай нэрэмжэтэ колхоздо силоснэ культура хуряаха комбайн бэлэн болонхой юм. Теэд үнэндөө энэ комбайн заһабарилагдажашье эхилээдүй байха юм. Тиихэдэ үшөө 5 комбайн МТС-эй харша соо ойроошье хүртөөгүй байна. Мүнөө силоснэ культура хуряалгада ябаһан комбайнууд заһабари муутайһаа боложо эмдэржэ, һаатажа, урагшаа ябанагүй. Жэшээлхэдэ, «Красное Знамя» колхоздо комбайнер Иван Банновай комбайн эмдэржэ, оло дахин һатаана. Эндэ августын 21-дэ подшипнигынь эмдэрээд, 60-аад модоной газарта байһан МТС-тээ ошожо заһуулһаниинь, һөөргөө ерээд 3 час хүдэлмэрилэнгүй дахин эбдэршэһэн байна. Тиихэдэнь тус колхоздо мини байһан хоёр шэнэ комбайнай нэгэнэйнь подшипник абажа, хуушан комбайндаа табяа юм. Иигэжэ байхынгаа орондо тус МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд шэнэ комбайнуудаараа хуряалга хэхээ яана гээшэб?

Иимэ байдалһаа харахала тус МТС тэжээл бэлэдхэлгэдэ харюусалгагүйгөөр хандажа байһаниинь мэдээжэ болоно. Тон тиимэһээ Погранична МТС-эй харьяата колхозууд силос дараха түсэбөө 2—3 процент дүүргэһэниинь гайхалтай бэшэ. Харин абаһан уялгынгаа ёһоор һаамхай үнеэн бүридэ 10 тонноһоо бага бэшэ, хонин бүридэ 1—1,5 центнерһээ бага бэшэ силос дараха байгаа. Хэрбээ саашадаа энэ хүдэлмэрие иимээр ябуулха болоо һаа, кяхтынхидай энэ абаһан уялгань саарһан дээрээ үлэшэхэнь бэшэ гээшэ гү?

Шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгээр колхозуудайнгаа ехэ гээгдэлдэ ороһон энэ байдалые хаража байгаад партиин Кяхтын айком, аймгүйсэдком ямаршье хэмжээ абангүй үнгэржэ байһаниинь гайхалтай.

А. Андреев.

Шэмэтэ тэжээлэй амта таняа

Үнеэдһээ жэлдээ хэдэн мянган литр һү һаадаг түрүү колхозуудай жэшээгээр үнгэрэгшэ жэлдэ Ёнхорой колхознигууд Сүхын МТС-эй механизаторнуудай туһаламжаар малдаа хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ силос даража абаа һэн. Үнеэн бүридэ дунда зэргээр 6 тонно, эхэ хонин бүридэ 60 килограмм силос даргдаһан байгаа.

Нёдондо силос ехээр даража абаһанай ашаар үнгэрэгшэ үбэлдөө Сэлэнгын аймагай «Коммунизм» колхозойхид малаа һайнаар ондо оруулжа, ашаг шэмыень ехээр дээшэлүүлбэ. Жэшээлхэдэ, үбэлэй һарануудта урзанданайхитай сасуулха болоо һаа, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 140 литр һүн ехээр һаагдаа, хонин бүриһөө хахад килограмм ехэ нооһон мүнөө жэл хайшалагдаа. Зарим түрүү һаалишад, хонишод бүришье эрхим амжалта туйланхай. Һаалишан Э. Хандашкеева урзанданайхида орходоо 15 үнеэнэйнгээ тус бүриһөө дунда зэргээр 350 литр һү үлүү ехээр һааһан байна. Хонишон Чойдон Балдановай даажа байдаг үүлтэртэ хонидой отарынхид мүнөө жэл хонин бүриһөө дунда зэргээр 5 килограмм 800 грамм гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 2,4 килограмм ехэ нооһо хайшалаа.

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэдэ силосэй юугээршье сэгнэшэгүй тэжээл байһыень ойлгоһон энэ колхозойхид мүнөө жэлдэ нёдондонойхидо орходоо 2—3 дахин ехэ силос дараха гэжэ шиидээ. Түрүүн табигдаһан түсэбэй ёһоор, колхоз энэ жэлдэ 2800 тонно силос дараха байһан юм. Харин энэ колхозойхид сабшалангайнгаа ургасые харалсажа, мүнөө жэлдэ 3 мянга гаран тонно силос дараха гэжэ шиидэбэ.

Тиигээд, эндэ үбһэндэ орхоһоо бүри урид эртын силос даргдажа захалаад, августын 19-дэ 1100 тонно даргданхай байба. Һүүлэй үедэ хура бороотой үдэрнүүд боложо, үбһэ тармаха аргагүй байхадань колхознигууд болон механизаторнууд гол түлэб силос даража байнхай. Мүнөө энэ колхоздо 17 хүнһөө бүридүүлэгдэһэн силос дараха нэгэ саг үргэлжын звено ажаллана. Энэ звеногойхид силос дарахаһаа бэшэ ондоо ямаршье хүдэлмэридэ хабаадуулагдадаггүй. Звеное коммунист Жирмэд Чагдуров хүтэлбэрилнэ.

Тус звено элдэб машина техникээр хүсэд зэбсэгжэнхэй. Звенодо силостэ оруулагдаха ногоо зөөхэ хоёр автомашина, «Белорусь» маркын хоёр трактор, тракторна хоёр косилка, силосорезкэ гэхэ мэтэ бии. Звеногойхид үдэртөө дунда зэргээр 50 тонно силос дарана.

Эндэ эрхимээр ажаллажа байһан түрүүшүүл олон. Жэшээлхэдэ, тракторист Николай Гымнинов машинист Золто Цыбикдоржиев хоёр тракторна косилкын агрегадта хүдэлхэ зуураа, үдэрэйнгөө даалгабарие 120—130 процент дүүргэнэ. Звеногой гэшүүд Бальжинима Гармаева, Дарья Жабдоржиева, Цыбик-Ханда Ганжурова гэгшэд оролдосотойгоор ажаллана.

Энэ колхозойхид мүнөө жэлдэ ехэнхи силосээ хээрын ногоогоор дараха юм.

— Юрын сабшалан дээрэ ургадаг элдэб янзын ногоонуудые сабшажа, силос дарахын орондо үбһэн болгобол дээрэ гэжэ зарим хүн һанадаг. Тэрэ буруу. Сабшалангай ногоое силос болгоходо хэды дээшье шанарынь үлүү байдаг юм. Тэрээнһээ гадна, сабшалангай ногоое үбһэн болгожо хуряаһанда орходоо силос болгоходо, ажалынь һураггүй хүнгэн болоно. Тармаха, бухаллаха, сомохо. гэжэ һанаа зоболтогүй, мүн бороондо угаалгажа үбһэеэ гутаалтагүй, сабшаад лэ сэхэ асаржа нүхэндэ хэжэрхихэдэш ажалынь һураггүй хүнгэн. Мүн ургаса гээлтэ хоролтодо орохогүй,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Самдан Дашиев хөөрэнэ.

Силосэй хуушан нүхэн, траншейнүүд, башнинууд дутамаг байжа, мүнөө силос даража байхатаяа хамта колхознигууд шэнэ траншейнүүдые малтана.

Иигэжэ «Коммунизм» колхозойхид Сэлэнгынгээ аймагта түрүүлэн, малдаа элбэг ехэ силос даража байна. Энэ жэлдэ үнеэн бүхэндэ 10 тонноһоо, эхэ хонин бүридэ центнер, центнер хахадһаа бага бэшэ силос даргдахань. Һаяадаа кукурузын полинууд хуряагдажа, шэмэтэй ногоон эшэ намаануудаань 200 гаран тонно силос даргдаха юм.

Б. Цыбендоржиев.

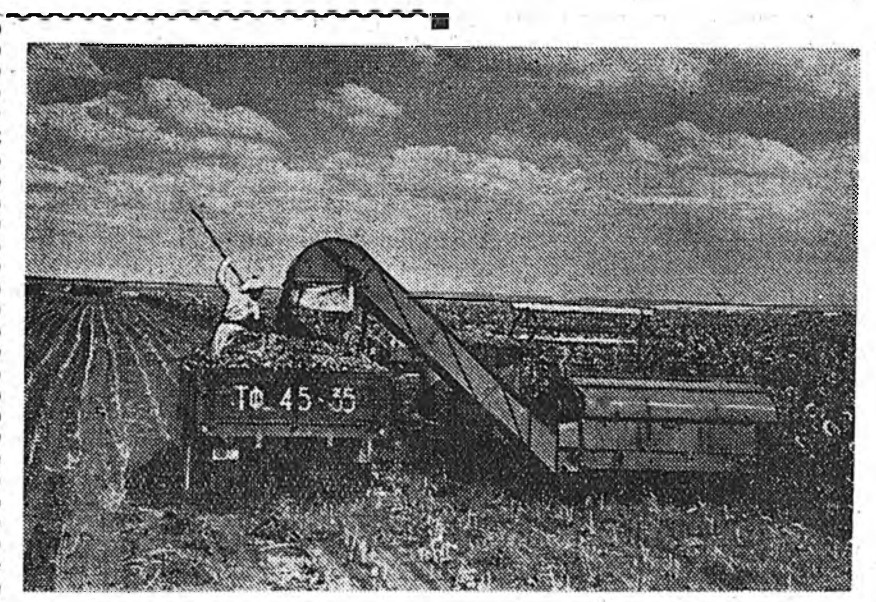

Кировоградска область. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд адуу малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхын түлөө тэмсэжэ байна. Мүнөө область дотор малай тэжээл бэлэдхэлгэ үргэнөөр ябана. Песчано-Бродскиин МТС-эй харьяата 10 колхозууд бултадаа силоснэ культурануудай хуряалгые эмхитэйгээр ябуулна. Эндэ үнеэн бүридэ 12 тонноһоо бага бэшэ силос дараха гэжэ шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Песчано-Бродско районой Майн 1-нэй нэрэмжэтэ колхоздо силос дарахын тула наран сэсэгэй хуряалга. Комбайнер Н. Погрелый тракторист А. Портняк үдэртөө 4,5 гектар нормын орондо 10—11 гектар хүрэтэр хуряана.

ТАСС-эй фотохронико.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ харюусалгагүйгөөр хандана

Баргажан голой үерлэжэ, зарим сабшалангай уһанда абтаашье һаань, олонхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ганса энэл ушарые урдаа бариад лэ, арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэнгүй, тэжээл бэлэдхэлтэй холбоотой асуудалнуудые саг дары, ухаамгай түргэнөөр шиидхэнгүй байхань гайхалтай. Юуб гэхэдэ, Баргажанай ольторогууд дээрэ, үндэр дээрэ газарнуудта сабшажа, хуряажа байхаар ургаса колхоз бүхэндэ бии. Сталинай (Баргажан), Ворошиловай, XVIII партсъездын, Ленинэй, Сталинай (Улан) нэрэмжэтэ колхозуудайхид «уһанда хаагдабабди» гэһэн шалтаг бариад, ольторогуудай, үндэр добо газарнуудай ногоо сабшангүйгөөр тэнгэри шарайшалаад лэ, уһанай татахые хүлеэжэ байнад. Тиихэдэ эдэ колхозуудай правленинүүд үбһэндэ ябажа байһан бригаднуудта онгосо оложо үгэхэ, тиигэжэ ольторогуудай үбһые хуряалгаха тушаа оролдолго гарганагүй.

Бороо орожо, үерлэжэ, үбһэ хуряалгые зарим тэды һаатуулаашье гэлэй. Теэд энэ үедэ силос ямараар даргдажа байнаб? Иимэ асуудалтайгаар дээрэ дурсагдаһан колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хандахада нэгэниинье тобтойгоор харюусажа шадабагүй. Ушарынь хадаа алишье колхоздонь силос даргданагүй шахуу. Малаар олон Ворошиловай, Карл Марксын, Сталинай нэрэмжэтэ болон бусад хэдэн колхозууд мүнөө жэлдэ тус тустаа 5300—6800 тонно силос дараха түсэбтэй юм. Теэд эдэ колхозууд августын 20-ной мэдээгээр, оройдоол 190—370 тонно силос дараад байна. Аймаг дотор силос дараха түсэб миил 6 процент дүүргэгдээ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо (Баргажан) силос дараха ногооной элбэг байбашье һаань, Хүнтэйн МТС-эйхид эндэ силоснэ комбайн эльгээгээгүй. Силос хэршэхэ нэгэл машина эндэ бии аад, хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Хэрбээ энэ машиные дүүрэн хүсөөрнь ашаглаа һаа, үдэртөө 50—60 тонно силос даража болохо байгаа. Хэды арга боломжотой байбашье, энэ колхозойхид оройдоол 63 тонно силос дараа.

Силостэ оруулха ногоогүйбди гэдэг аад, зарим колхозууд, жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз кукурузынгаа, наран сэсэгэйнгээ, зелёнкынгоо полинуудта мал оруулжа гэшхүүлнэ, элдюулнэ.

Үнеэдһээ һү ехээр һааха, хонидһоо нооһо ехээр хайшалха, түл һайнаар абаха гээ һаа, эндэхи колхозууд силос даралгада онсо шухала анхаралаа хандуулха, энэ хүдэлмэрие ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ ёһотой. Үнеэн бүридөө 10 тонноһоо, хонин бүридөө 1—1,5 центнерһээ бага бэшэ силос заатагүй дарахын түлөө эндэхид оролдохо уялгатай.

О. Раднаев, манай корреспондент.

Үбһэ тэжээл элбэгээр абахын түлөө

Мүнөө жэлдэ Закамен нютагта хура бороо элбэгтэй байжа, үбһэ ногооной ургаса недондонойхидо орходоо һураггүй һайн. Илангаяа Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой сабшалан бүришье һайнаар урганхай. Нёдондо нэгэ сомоо үбһэ абадаг газарһаа мүнөө хоёр сомоо үбһэн абтана. Тус колхозой түрүү бригаданууд хүдэлмэрээ зүбөөр эмхидхэжэ, бүтээсэтэйгээр ажаллана. Далаяа шахаһан Доржо Цыденовэй хүтэлбэрилдэг бригадынхид мүнөө Мэлхэй гэжэ голдо һайн шанартай үбһэ абажа, түрүү зэргэдэ ябалсана.

Хура бороогой ороходонь үбһэшэд силос даралганда гарадаг. Тусхай башни, траншейнүүд соо хамтадаа 400-гаад тонно силос даргдаад байна. Гадна, 100 тонно силосэй багтаха траншей Баян-Голой руднигайхин малтажа үгөө, энээн соонь наран сэсэгэй силос хэгдэхэ юм.

Б. Тогошеев.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коммунистнуудай ажалай жэшээ харуулна

Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн партиингаа уряае манай Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ артелиин коммунистнууд, бүхы колхознигууд угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоһон манай колхознигууд социалистическэ уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байнхай.

Бригада, фермэнүүд дээрэ 6 партийна группа бии. 46 коммунистымнай 24-ниинь мал ажал дээрэ хүдэлмэрилдэг. Коммунистнууднай өөһэдөө оролдосотойгоор ажаллажа, колхознигуудта һайн үльгэр жэшээ харуулна. Коммунист, КПСС-эй айкомой гэшүүн нүхэр Б. Аюшинай хүтэлбэрилдэг комплексно бригада һү һаалгаар, нооһо хайшалалгаар колхоз соогоо түрүү һуури эзэлбэ. Эндэхи парттруппа (групоргонь нүхэр Дондуков) бригадынгаа, мүн партгруппын үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудые партийна суглаан дээрээ саг соонь табижа хэлсээд, тэдэниие бэелүүлхэ хэмжээнүүдые абадаг.

Тиихэдэ, түрүү һаалишан коммунистка нүхэр М. Балданова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 1300 шахуу литр һү һаагаа. Партиин гэшүүн нүхэр Цыденова 36 тугал харууһалжа байхадаа, шэгнүүрыень сүүдхэдээ дунда зэргээр 800—900 граммаар нэмээнэ. Ажал хүдэлмэридөө коммунистнуудай түрүү үүргэ дүүргэдэгые харуулһан ондоо олон жэшээ дурдажа болохо.

Манай олон агитатор колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри яһала һайнаар ябуулна. Коммунистнууд нүхэд Д. Дондупов, Н. Ринчино, З. Будаев болон бусад хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэхи зорилгонуудые колхознигуудта хододоо тайлбарилжа үгэдэг, ажахын доторой арга-боломжонуудые хэрэглэхэ тухай тэдэнтэй хөөрэлдэдэг, хүдэлмэриин дутуу дундануудые элирүүлжэ, тэдэниие усадхаха тухай дурадхал партийна организациин, правлениин үмэнэ оруулдаг.

Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд һара бүридэ гаргагдажа, түрүүшүүл урмашуулагдадаг. Гадна, манай парторганизаци малшадай байра байдал һайжаруулха, культурна эрилтыень хангаха хэрэгтэ горьтой анхарал табидаг юм.

Эдэ бүгэдэ ажахыдамнай һайнаар нүлөөлөө гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Адуу мал үсхэбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые манай колхоз августын 1-нэй байдалаар бүхы түрэлэй малаар дүүргээ. Тиихэдэ, хонидоймнай тоо 1957 оной январиин 1-һээ хойшо 5 мянган толгойгоор олон болоо. 2 мянга шахуу эрье гүрэндэ тушаагаабди. Мүнөө колхознай 22 мянган толгой хонитой. Нүхэд Б. Элбенова, В. Шалданова, Д. Балданова, Д. Сангадиева гэгшэдэй даадаг отарануудта 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьган абтажа, гарзагүйгөөр тэнжээгдээ. Үнинэй хонишон нүхэр Жигжитов 600 хони тобир тарганаар ондо оруулһан, тэжээл ехээр алмаһан байха юм. Манайда иимэ түрүү хонишод олон.

1954 онойхиһоо 2,5 дахин ехэ нооһон мүнөө жэлдэ хайшалагдаа. 450 центнер нооһо гүрэндэ тушааха түсэбтэй аад, 511 центнер тушаажа, 2 миллион шахуу түхэриг олзо оруулаабди. Тиин эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 235 килограмм, хонин бүриһөө 3130 грамм нооһон мүнөө жэлдэ хайшалагдаа. Нүхэр Элбеновагай гүүртэдэ хонин бүриһөө 4200 грамм, Жигжитовэй—3940 грамм, Дармаевай—3900 грамм, Гармаевай—4250 грамм нооһон хайшалагдаа.

Хонин ажалаа саашадань хүгжөөхэ, нооһо ехээр хайшалжа абадаг болохо тухай КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэшэгтэ харюу болгон манай хонишод социалистическэ шэнэ уялгануудые абаа һэн. Тэрэнэйнгээ ёһоор 1960 ондо 34 мянган хонитой болохо, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 459 килограмм нооһо хайшалха, бүхыдөө 2700 центнер хонинной мяха абаха болонобди.

Мүнөө жэлдэ 9300 эхэ хони ороондо оруулха түсэбтэйбди. Хонидоо үбэл, хабар эртэ түрүүлхэ хэмжээ абтажа байна. Мүн хонишодой мэргэжэл дээшэлүүлхэ зорилгоор тэдэниие богони болзорой курсада эльгээнэбди.

Түрүү һаалишаднай хонишодһоо мүн гээгдэнэгүй. 1957 оной августын 1-нэй байдалаар нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 5400 центнер ехэ һүн һаагдажа, һү тушааха, худалдаха түсэбһөө гадуур 2000 центнер һү тушаагаабди. Үүлтэртэ үнеэдэй гүүртэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Энэ жэлэй долоон һара соо үнеэн бүриһөө һаалишад: В. Балданова 1413 литр, С. Лыгденова—1400 литр, Ц. Хобракова—1160 литр һү һаагаа. Бусад олон һаалишад нёдондонойхиһоо һайн үрэ дүн туйлана. Зүгөөр, юрэнхыдөө үшөөл бага һү һаанабди. Зарим һаалишаднай муугаар хүдэлжэ фермэнүүдээ гэдэргэнь татана. Абаһан уялга дүүргэхын тулада 3500—4000 центнерһээ бага бэшэ һү жэлэй эсэс хүрэтэр һааха ёһотойбди.

Хүдөө ажахын продуктнуудые элбэгээр абадаг болохын түлөө бүгэдэарадай мүрысөөнэй дэлгэржэ байһантай дашарамдуулан, манай колхозой правлени, партийна организаци, коммунистнууд, бүхы колхознигууд мяха ехээр абадаг болохо хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулжа, 1957 ондо бүхыдөө 3000 центнер мяха абахабди гэжэ уялгаяа үгөө. Энэ уялгаяа бэелүүлхын тулада бэлшээжэ, шахажа таргалуулха малай гүүртэнүүд байгуулагдаад, оролдосотой малшадта даалгажа үгтэнхэй. Мүнөө 450 толгой үхэр бэлшээн таргалуулагдана. 300 гахай шахалганда табигдаа. Гүрэндэ тушаагдаһан хашараг, гунан үхэрнүүдэй шэгнүүр 270 килограмм, хонинной—50 килограмм, гахайн—96 килограмм болоһон байна. Энэмнай нёдондонойхиһоо нилээд дээгүүр. Үхэр адуулагшад Цыремпилов, Ичигеев, гахай шахагшад А. Колмакова болон бусад оролдосотойгоор ажаллана.

Колхозой ажахын хүгжэхэ тудам олзо доход ехээр ороно, гэшүүдэй ажаһуудал улам һайжарна. Үнгэрэгшэ жэлдэ 2 миллион 800 мянган түхэриг олзо оруулжа, ажалта үдэртэ 6 үлүүтэй түхэриг хубааһан һаа, мүнөө жэлдэ 4 миллион 200 мянган түхэриг олзо оруулхаар, ажалта үдэртэ 8—9 түхэриг хубаахаар хараалнабди.

Гэхэтэй хамта, малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ артелиингээ ажахын бүхы һалбаринуудай олзо дээшэлүүлхэ талаар арга боломжонуудаа үшөөл хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди. Тэжээл элбэгээр бэлдэжэ шададаггүй дээрэһээмнай мал гарзалдаг, мүн эхэ мал һубайрдаг. Мүнөө жэлдэ үбһэ хуряалга баһал хангалтагүйгөөр ябажа байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ тус асуудал партийна суглаан дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсээд, тэжээл бэлэдхэлэй дутуунуудые усадхаха хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлжэ байнабди.

Хүдэлмэриингөө бүхы дутуунуудые зайсуулжа, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалта туйлажа угтахамнай сохомтой.

Г. Мантаев, Курумканай аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

ПАРТИЙНА ҺУРАЛСАЛДА БЭЛЭДХЭЛ

Бурмонкоопсоюзай партийна организаци үнгэрһэн жэлнүүдэйнгээ дүй дүршэлые хараадаа абан, шэнэ жэлэй партийна һуралсалда саг болзортонь бэлэдхэжэ эхилээ. Нёдондо кружогуудта һуралсаһан коммунистнуудай, комсомолшуудай, партийнабэшэ эдэбхитэдэй дура хүсэлэй ёһоор энэ жэлдэ политэкономиин, тусхайта экономикын, мүнөө үеын политикын кружогуудые үлөөхэ гэжэ парторганизаци шиидхээ.

Пропагандистнуудаар дээдэ һургуулитай коммунистнууд нүхэд Шарапов, Баторов ба Баженовые, консультантаар нүхэр Гомбоевые парторганизаци баталһан байна. Эдэнэр бултадаа партийна һуралсалые хүтэлбэрилхэ дүршэлтэй юм. Һуралсалда бэлэдхэхэ асуудал партийна суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ, партийна һуралсалда партийнабэшэ эдэбхитэдые олоор хабаадуулха гэһэн тусхай тогтоол абтаа.

Коммунистнуудтай хамта, комсомолшуудшье яажа һураха байһанаа тодорхойлоо.

Коммунистнууд нүхэд Кожевникова, Зоригтуев гэгшэд марксизм-ленинизмын үдэшын университедтэ һурахаяа бэшүүлээ.

Д. Колмаков, Бурмонкоопсоюзай парторганизациин секретарь.

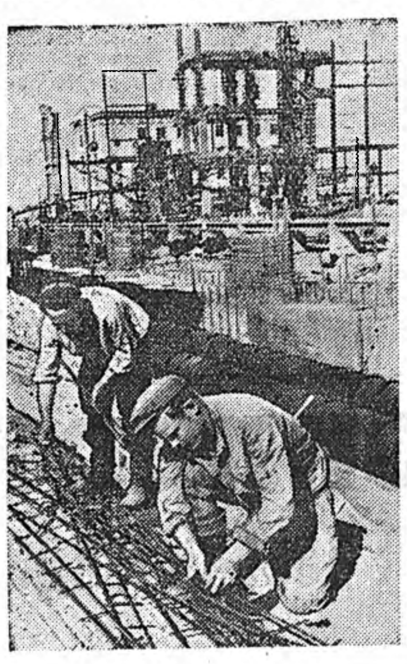

Белорусска ССР. Василевическэ ГРЭС-эй барилгашад хахад жэлэйнгээ үйлэдбэриин түсэбые нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэнэ.

ТАСС-эй фотохронико.

Экономическа районууд мүрысэнэ

САРАНСК. (ТАСС). Мордвагай Совнархоз эндэхи заһаанай экономическа районой эдэбхитэдые суглуулжа. зүблөө үнгэргэбэ. Энэ зүблөөндэ 400 хүн хабаадаа.

Мордвагай захиргаанай экономическа районд промышленность болон барилгын бүхы жэлэй түсэбые декабриин 10 болотор, харин зарим предприятинуудай түсэбые 1957 оной ноябриин 7 болотор дүүргэхэ гэһэн шиидхэбэри зүблөөндэ хабаадагшад абаад, хуршэ Чувашиин захиргаанай экономическа районой хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые социалистическэ мүрысөөндэ уряа.

Гүрэндөө таряа тушаана

АЛМА-АТА. (ТАСС). Казахстанай колхоз, совхозууд 30 миллион пүүд таряа гүрэндэ тушаагаа. Энэ тоодо уялгата тушаалгаһаа гадуур худалдагдаһан түрүүшын 3 миллион пүүд таряан оролсоно. Урда-Казахстанска областиин Сайгамска районой Андреевэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлдэ тарян һайнаар ургаа. Хуряалгын эхилхэдэ, 3 мянган пүүд шэниисэ гүрэндэ худалдагдахаар хараалагдаһан юм. Гэбэшье, таряагаа хуряаһаар байтарынь нёдондонойхидо орходоо центнер хахад ехэ таряан гектар бүхэнһөө абтана гэжэ элирбэ. Тиимэһээнь колхознигууд 4200 пүүд шэниисэ нэмэжэ гүрэндэ тушааха гэжэ шиидхээ.

Урда-Казахстанска, Джамбулска Талды-Курганска болон Казахстанай бусад областьнуудай олон зуун колхоз, совхозууд үлүү гараһан таряагаа гүрэндэ худалдана.

КПСС-эй Центральна[...] Комитедтэ

СССР-эй профсоюзуудай 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан болоһон Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй баярай Пленум профсоюзай гэшүүд—олон миллион хүдэлмэришэд, алба хаагшадай зүгһөө Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин ленинскэ Центральна Комитедтэ үнэн зүрхэнһөө халуун баяр хүргэнэ.

СССР-эй Профессиональна Союзуудай 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй амаршалга эльгээхэдэнь манай ороной профсоюзууд, бүхы ажалшад гүнзэгы сэдьхэлһээ ехээр баярлаа.

Партиин үгэ, тэрэнэй табиһан дайшалхы зорилгонууд коммунизм байгуулха хэрэгтээ шэнэ амжалта туйлахыень Советскэ Союзай хүдэлмэришэдые, интеллигенциие болон алба хаагшадые зоригжуулна.

Советскэ профсоюзууд хамагые илагша марксизм-ленинизмын һургаалай туг доро большевистскэ партиин хүтэлбэреэр бии боложо, саашадаа дэбжэһэн юм. Олониитын дунда ажал-ябуулхадаа партиин хододоо түшэглэдэг манай профсоюзууд хаанта засагые, помещик, капиталистнуудай засагые унагаахын түлөө, хүдэлмэришэн, таряашанай засагые тогтоохын түлөө революционно тэмсэлдэ бии болоһон түрүүшын үдэрһөө эхилээд эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин илаһанай һүүлээр профсоюзууд шэнэ ажабайдал байгуулха, ажахые хүтэлбэрилхэ, коммунизм байгуулха бодото һургуули боложо үгэһэн байгаа. В. И. Ленинэй зааһан замые даган, профсоюзууд хүдэлмэришэн болон алба хаагшадые шэн габьяата ажалда зоригжуулдаг, социалистическэ мүрысөө эмхидхэдэг, ажалша зон ямар байдалтай байнаб гэжэ хододоо һанаагаа зободог, тэдэнэй культурно-техническэ хэмжэээ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодог.

Коммунизм байгуулха һүр жабхаланта түсэб хараалһан КПСС-эй түүхэтэ XX съездын шиидхэбэринүүдые Профессиональна Союзууд бүхы советскэ арадтал айхабтар ехэ урма баяртайгаар угтаа. Съездын һүүлээр амжалта туйлагдахадань, оронойманай промышленностиин, хүдөө ажахын шууд хүгжэжэ байхадань, ажалшадай ажабайдалай һайжархадань, советскэ хүнүүд үнэн зүрхэнһөө баярлана.

Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые манай орон дотор хубилгаһан ушар манай ороной үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашадаа хүгжөөхэ, арад зоной ажабайдалые һайжаруулха аргагүй ехэ арга боломжо олгобо.

Профессиональна Союзууд Коммунистическэ партиин сэсэмэргэн ленинскэ политикые, партиин бэелүүлдэг бүхы хэмжээ-ябуулгануудые эрид шууд дэмжэдэг юм.

Парти болон арад зондо зүрижэ, партиие ленинскэ замһаань хадууруулхые оролдоһон, партида харша Маленковой, Кагановичын болон Молотовой бүлэгые КПСС-эй ЦК-гэй Июньскэ Пленум элирүүлбэ. Бүхы совет арадтай хамта манай профсоюзууд энэ Пленум[...] тогтоолые нэгэн дуугаар һайша[...]гаа.

Можо боложо таһарагшад[...] шоо үзэжэ, шобто хараад, ма[...] профсоюзууд партиин ленинс[...] Центральна Комитедые тойрон [...]ри нягтаар жагсаһан бай[...] Манай партиин ЦК Коммунисти[...]скэ общество байгуулха зам[...] ороноо эрид шууд, хёрхо нарин[...] хүтэлжэ ябана бшуу.

Профсоюзуудай хүдэлмэриие һа[...]жаруулха, ажахыда болон культу[...]на барилгада тэдэнэй дүүргэ[...] үүргые дээшэлүүлхэ шухала [...] партиин XX съезд заагаа һэн. Па[...]тиин Центральна Комитет тон [...] ажал-ябуулгаяа эрхилхэдэнь, про[...] союзуудта айхабтар ехэ т[...] үзүүлдэг. Профессиональна Со[...]зуудта партиин анхаралаа хандуу[...]даг байгаа сагта советскэ общес[...]вын бүхы ажабайдалда профсо[...]зуудай дүүргэдэг үүргэнь ул[...] дээшэлхэ байна.

Партиин XX съездын шиидхэб[...]ринүүдые бодото дээрэнь бүри[...]һэн бэелүүлхын түлөө, зургаада[...] табанжэлэй түсэбые дүүргэх[...] үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэ[...] Профессиональна Союзууд ул[...] эршэтэйгээр оролсохо гэжэ ВЦСП[...] эй Пленум КПСС-эй Централь[...] Комитедые найдуулна.

Манай профсоюзууд социалист[...]ческэ мүрысөө улам үргэнөөр д[...] гэрүүлхэ, ажахые хүтэлбэрилхэ [...]рэгтэ ажалша олониитые ул[...] олоорнь хабаадуулха, коммуни[...] байгуулха хэрэгтэ шэнэ амжал[...] туйлаха гол эрхэ нүхэсэл болох[...] ажалай бүтээсые саг үргэлжэ [...] һалгаряатүйгөөр дээшэлүүлхэ гэ[...] оролдохо юм.

Коммунистическэ партиин зааб[...]ри захяае дүүргэн, профсоюзууд [...] дэлмэришэдэй, алба хаагшад[...] эрилтэ, хэрэглэмжыень хантах[...] түлөө ехэ оролдолто гаргаха, тэ[...]нэй ажал хүдэлмэриие хүнгэдхэх[...] ажабайдалыень һайжаруулхын [...]лөө улам эршэтэйгээр оролдохо [...] Мүн тиигэжэ советскэ хүнүүдтэ [...] харал бататайгаар хандадаг уш[...]нуудтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэхэ б[...]на.

Хүдэлмэришэд, алба хаагша[...] культурно-техническэ хэмжээе [...]шадань дээшэлүүлхын түлөө ул[...] ехээр оролдолго гаргадаг боло[...] совет арадай бүхы илалтануу[...] эмхидхэн зоригжуулагша тү[...] Коммунистическэ партияа тойр[...]лан арад зоноо улам нягтаар ж[...] сааха юм.

Пролетарска интернационал[...]мын үзэл бодолдо үнэн сэхэ сове[...]скэ профсоюзууд дэлхэйн бү[...] оронуудай профсоюзуудтай а[...] дүүтэй холбоо барисаагаа саа[...] даашье али болохоор хүгжөөн [...] хижүүлхэ, бүхы дэлхэйн ажалша[...] һаналаа нэгэдэнхэй байхын түл[...] дэлхэй дээрэ амгалан байдал [...] тоохын түлөө бүри эршэ хүсэт[...]гөөр тэмсэхэ.

Советскэ арадые хүтэлбэрил[...] замыень заажа үгэгшэ—Совет[...] Союзай алдарта Коммунистичес[...] парти мандаха болтогой!

Коммунизм байгуулха дайша[...] штаб—КПСС-эй ленинскэ Це[...]ральна Комитет мандаха болтог[...]

Октябриин туг доро

Константин Андреевич Масков

1902 онһоо хойшо партиин гэшүүн, 1905 оной революцида эдэбхитэйгээр хабаадагша, Троицкосавскын (мүнөө Кяхтын) Соведэй түрүүлэгшэ байһан К. А. Масковые алуурша сагаантан 1919 оной август һарада буудан алаһан юм.

Константин Андреевич Масков 1882 ондо Забайкальска областиин —мүнөө Бурят-Монголой АССР-эй Бичура тосхондо чиновнигой бүлэдэ түрэһэн юм. Читын хүбүүдэй гимназида тиихэдэ һуража дунда эрдэмтэй болоо һэн. Эндэ һуралсажа байха үедөө К. А. Масков политическэ асуудалнуудые, ниитын ажабайдалые һонирхожо эхилээ. Гимназида һуралсажа байһан һүүлшынгээ жэл хахадай—хоёр жэлэй туршада һурагшад — залуушуулай революционно марксистска нюуса кружогой гэшүүниинь болоод, байһан юм. Тэдэ жэлнүүдтэ Читын городто ажаһууһан мэдээжэ большевик-ленинец Ем. Ярославский дурсагдаһан кружогые эмхидхэһэн ба хүтэлбэрилдэг байһан юм. Константин Андреевич 1902 ондо гимнази дүүргээ һэн. Революционер болохоор шадабаритай хүн байһан туладань Ем. Ярославский партида орохо һайшаал Масковто тэрэ жэлдэ үгөө һэн.

Казань хотын университедэй физико-математическа факультедтэ 1902 ондо ороод, эрдэм шудалжа байхадаа Константин Андреевич студентнэрэй кружогуудта хабаадалсадаг байгаа. Тэрэл жэлдээ социал-демократическа организациин гэшүүн болоһон юм. Партийна олон даалгабари дүүргэхэ зуураа, хүдэлмэришэдэй болон студентнэрэй дунда пропагандын хүдэлмэри ябуулдаг, политическэ номуудые тараан дэлгэрүүлдэг һэн. РСДРП-(б)-гэй гэшүүн, революционно ажал-ябуулга эрхилдэг байһаниинь полициинхидта мэдэгдэжэ, 1905 оной декабрьда Петербургын Финляндска вокзал дээрэ тэрэ арестовалагдаад, түрмэдэ хаагдаа һэн. Юһэн һара түрмэдэ һууһанайнгаа һүүлээр К. А. Масков политическэ гэмтэн гэгдээд Вологодско губерниин Яренск городто сүлэгдэһэн байгаа. Түрмэ, сүлэлгэдэ тэрэ дүрбэн жэл үнгэргөө.

1909 оной декабрьда нүхэр Масков гэртээ бусажа ерээд 1910 оной июль хүрэтэр Троицкосавск городто ажаһууба. Тиихэдээ айлнуудаар ябажа үхибүүдтэ ном заадаг байгаа.

Университет дүүргэжэ, диплом абаха һанаатайгаар 1910 оной августда Константин Андреевич Казань ошоо һэн. Тэрэниие найдамаар хүн гү, бэшэ гү гэжэ шалгажа нобшорһоор байтарнь университедтэ орохо болзор үнгэршөө бэлэй. Тиибэшье К. А. Масков нэгэ жэлэй туршада бүхы экзаменуудые үгэжэ, һайн сэгнэлтэ абаад, университедые экстернээр дүүргээ һэн.

Хүдэлмэридэ орохо харгы нээгдэһэн шэнгеэр тэрэ һанаа бэлэй. Теэд энэнь тиимэшье бэшэ байгаа һэн. Ямар нэгэн һургуулида багша болохонь бэрхэтэй байшоо. Ушарынь, засагай албан газарнуудай ноёд политическэ найдалгүй хүн гэжэ тэрэниие тоолоод, ажалда абадаггүй байгаа. 1911 оной намар Троицкосавскын реальна училищида багшалха гэжэ тэрээндэ зүбшөөгдэһэн юм. Багшаар ажаллажа байхадаа, К. А. Масков Марксын, Плехановай, Ленинэй зохёолнуудые, политэкономи шудалдаг байһан юм гэжэ тэрэнэй дүү Елизавета Андреевна дурдалга соогоо бэшэһэн байдаг.

Февральска революциин болоһон тухай мэдээсэл хожомдожо—мартын 18-да (шэнэ тоололгоор) Троицкосавскда хүрэһэн юм. Энэ городто гол түлэб купецүүд, наймаашад ажаһуудаг байгаашье һаа, городой хүн зон хаанта засагай унагаагдаһан тухай мэдээсэлые ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа һэн. Буржуйнарай Городской Думын ба тэрэнэй Управын ажаллажа үргэлжэлһөөр байхада, эндэ уданшьегүй эсернүүд, меньшевигүүд ниитын аюулгүй байдалай Саг зуурын комитедые байгуулба.

Энэ үедэ К. А. Масковой хүтэлбэри доро багахан бүлэг большевигүүд нютагай предприятинуудай — арһанай заводой, электростанциин, типографиин, мылэ ба дэн хэдэг заводуудай хүдэлмэришэдэй, революционно үзэл бодолтой залуушуулай, фронтовигуудай дундаһаа революционно эдэбхитэдые бии болгобо. Петроградта июльскэ событинуудай болоһоной һүүлээр, суглаанууд, митингнүүд дээрэ большевигүүд үгэ хэлэжэ, революцида харша Саг зуурын правительствын политикые, эсернүүд, меньшевигүүдэй революцида урбаһан ябадалые элирүүлдэг байба. Большевигүүдэй ба нүгөө талаһаа эсернүүд, меньшевигүүдэй хоорондохи харилсаан улам ехээр хурсадаба. Гэбэшье, меньшевигүүд, эсернүүд эндэ үшөөл нүлөө ехэтэй байгаа һэн.

Агуухэ Октябриин революциин түрүүшын үдэрнүүдтэ Троицкосавскда онсо хубилалта болоогүй һэн. К. А. Масков Совет засагай тала баримталһан тухайгаа соносхожо, бүхы засаг түрые Соведүүдтэ дамжуулан үгэхын түлөө тэмсэбэ. Большевигүүдэй ажал-ябуулга улам шангадажа, тэдэнэй нэрэ хүндэнь дам саашадаа ехэ болобо. Олониитын дунда нүлөөтэй болохын түлөө эрид шангаар тэмсэжэ байһан энэ үедэ социал-демократическа организаци байгуулагдажа, Масковоор толгойлогдоһон большевигүүдэй партийна комитет бии болоо һэн. РСДРП(б)-гэй организацинуудай түлөөлэгшэдэй конференци 1918 оной январьта Дээдэ Удэдэ болоо һэн. РСДРП(б)-гэй Байгал шадарай комитет конференци дээрэ һунгагдажа, тэрээндэ Троицкосавскын организациһаа К. А. Масков ороһон юм.

Троицкосавскын большевигүүдэй организаци город соо ажаллахынгаа хажуугаар, Троицкосавска уездын бүхы нютагуудта нүлөөгөө дэлгэрүүлһэн байна. Партийна комитет Шарагол, Цагаан-Усан гэхэ мэтын станицинуудтай, Тамирай ба Бичурын волостьнуудтай, Сэлэнгын, Сүхын хошуунуудтай холбоо тогтоожо, тэдэнэй түлөөлэгшэдтэй уулзадаг, ажал-ябуулгыень хүтэлбэрилдэг байгаа.

Байгал шадарай нютагуудай ажалша арад зоной түлөөлэгшэдэй хоёрдохи съезд 1918 оной мартын эхеэр Дээдэ-Удэдэ боложо, хизаарай советскэ байгуулалтын гол асуудалнуудые хаража үзэбэ. К. А. Масков энэ съездэ хабаадалсаһан юм. Троицкосавскда бусажа ерээд, Константин Андреевич город соо бүри ехэ нүлөөтэй болохо тушаа партийна организациингаа хүдэлмэриие шэглүүлэн ябуулба. Думын ба аюулгүйн комитедэй хархис ажал-ябуулга эрхилдэг байһаниинь митингнүүд, суглаанууд дээрэ элирүүлэгдэбэ. Ажалшадай аша туһада юушье хэхэ дурагүй байһан меньшевигүүд, эсернүүд буржуйнарай Керенскиин правительствые магтадаг, большевигүүдые хардадаг, гүрдэдэг байгаа.

1918 оной мартын 18-да (хуушан тоололгоор) тэндэ хүдэлмэришэдэй болон солдадуудай депутадуудай Городской Совет байгуулагдаа һэн. Земскэ Управа, ниитын аюулгүйн комитет тараагдаа һэн. Соведэй дэргэдэ Арадай Комиссарнарай Совет бии болгогдобо. К. А. Масков арадай гэгээрэлэй комиссараар томилогдоһон юм.

1918 оной майда Троицкосавск городой Совет уездын ажалшадай түлөөлэгшэдэй съезд зарлаба. Таряашадай, хасагуудай, бурят зоной түлөөлэгшэд Соведтэ нэмэжэ ороо һэн. Энэ съезд дээрэ К. А. Масков Троицкосавска Соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаба. Ажалша олониитын дунда Соведэй нэрэ хүндэ, нүлөөнь улам ехэ болоо һэн.

Хилэ шадар байдаг хиталай Маймачен городто революцида харша этэгээдүүд—сагаан офицернүүд, хасагууд, буржуйнарай хүбүүд сугларжа, Троицкосавска Соведэй партийна организациин хүдэлмэридэ элдэб түбэг бэрхэшээл ушаруулдаг байба. Сагаантан өөһэдынгөө агентнуудые ходо эльгээдэг, добтолдог, Соведэй хүдэлмэри таһалдуулхые оролдодог һэн. Соведэй мэдэлдэ горьтойхон зэбсэгтэ хүсэн байгаагүй һэн.

Хүдэлмэришэд, солдадуудай, таряашадай болон хасагуудай депутадуудай Троицкосавска Соведэй түрүүлэгшэ байха зуураа, К. А. Масков большевигүүдэй партийна комитедэй түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан юм. Тэрэнэй хүтэлбэри доро ажахын, ниитын политическэ, культурна байгуулалтын талаар хэдэн олон хэмжээ-ябуулганууд бэелүүлэглээ. Нютагай буржуйнарта тусхай революционно налог тохогдоһон, баяшуулай эдеэ хоолой үлүү гараһаниинь хуряан абтаһан, һу[...]гуулиин һуралсал шэнээр эмх[...]хэгдэһэн ба бусад ондоо хэмж[...]нүүд абтаһан байгаа.

Зүгөөр удаансье болонгүй Тро[...]косавска Соведэй хүдэлмэри з[...] соогдоһон, олонхи ажал-ябуул[...]шадынь алуулһан юм. Юундэб [...] хэдэ баруун зүгһөө Сибирь [...] революцида харша Колчагай сэр[...] зүүн тээһээ атаман Семенов д[...] толон ерээ. 1918 оной июль һара[...] Эрхүү хото эзэлэгдээ һэн. Дээ[...] Удын партийна, советскэ эмхи з[...] гаанууд зүүлжээ Чита руу зөөлг[...]дэжэ эхилбэ. Троицкосавскын[...] туһаламжа хаанаһаашье абаха [...]гагүй байгаа. 1918 оной август[...] 18-да семеновтон Троицкосавск[...] эзэлээ һэн. Меньшевигүүд, эс[...]нүүд тэдээндэ туһалба. Большев[...]гүүдые, Соведэй депутадуулые, [...]дээндэ талархадаг бүхы хүнүүд[...] барижа арестовалаа һэн. К. [...] Масков нюуса байдалда ороод, [...]густын 16-да Монгол руу тэрье[...] ошохые һэдэбэ. Теэд энэнь бү[...]гүй һэн. Город бүһэлэгдээд, [...] хаанагүй харуул табиглаһан ба[...]гаа. Нүгөө үдэрынь, һүни К. [...] Масков Соведэй бусад депу[...]дуудтай хамта семеновтондо [...]ригдаһан юм. Сагаантан бүхы [...]рэнь 300 шахуу хүниие арестов[...]лаа һэн.

Тиигэжэ арадай хэрэгэй ту[...] тэмсэһэн К. А. Масков 1918 он[...] августын 31-нэй үглөөнэй 4 ча[...] буудуулаа һэн.

Һайн һайхан ерээдүй сагай [...]лөө, зол жаргалта байдалай ту[...] ами наһаяа үгэһэн хүнүүдэй нэ[...] гэжэ К. А. Масковые советскэ [...]рят-Монголой ажалшад мэдэ[...] һанажа ябадаг юм.

Н. Миронов[...]

К. А. Маско[...]

Эдэ һаалишадай хэниинь илагша ааб?

Бурят-Монголой зооветеринарна …ститутдай һуралсалай-туршалгын …ахыда студентнүүдынь һуралса… …йнгаашье, зунайнгаа амаралтын …ье үедэ ерэжэ, үйлэдбэриин прак…ка гарадаг, мал харууһалха, эл… …б ургамалнуудые ургуулха заа…ринуудтай нюдөөрөө хаража та…лсадаг байна.

Студентнүүдэй байдаг хамтын …йрын газаагуур шароварнууд… …й хүнгэхэнөөр хубсалһан залуу… …н хүбүүд, басагад хошоод-гур…адаараа, дүрбэ-табаараа сугла…хай. Хэбэрынь тэдэнэр поли…рэ гү, али сабшалан дээрэ, үгы…е малай фермэдэ ажаллахаяа …раха гэжэ сугларжа байна ха. …э баруун тээ урагша хойшонь …изойлгожо бариһан малай типо… …й байра харагдана. Байрын хой… …үзүүртэ силосэй башни, дээгүүр …агдаһан дүүжэн харгын рельс, …э хаана автошэгнүүр, элдэб скла…д гэхэ мэтые харахадаа энэ фер…ын бүхы хүдэлмэри хүсэд оньһо…руулагданхай гэжэ ойлгохоор. …йрын хойто үүдэндэ сэл хүхэ но…о тээһэн нэгэ автомашинын, ерэ…, гэдэргэлэн зогсохотой сасуу …гүүр татаһан дүүжэн харгытаар …ань малай байра руу зөөгдэжэ …йна.

Байра соо ороходо уужам һаруул, …г сэбэр. Фермын үнеэд бэлшээ…дэ гарашанхай, байра соо үбдэг… …хүрэмэ дэлэнтэй хэдэн үнеэд …нда зогсожо, зариманиинь хэб…жэ, яаралгүйхэн хибэдһээ хибэнэ. …рэй һаалганһаа хоёр час урид… …эд һаалишад байраяа сэ…лэжэ, үнеэд үнеэдэйнгээ кор…шканууд соо тааруу тааруугаар …центрированнэ тэжээл, сабша… …асарһан ногоо хэжэ, сүлөө …дагүйгөөр ажаллажа байба. Һу…салай ажахын зоотехник Геор… … Лаврентьевич Тарасовтай зол…ко, һү һаалгаараа городой һаа…шадай дунда түрүүлжэ ябаһан …ександра Усова, Валентина Мак…мова хоёртой уулзажа болохо …шэ гү гэжэ хандабабди.

—Болонгүй яахаб даа. Болохогүй …э юун байхаб,—гэжэ Георгий …врентьевич хүхюутэйгээр харюу…ба.

…нэ үедэ байра соо, үүдэнэй урда …э үнеэнэйнгээ хэбтэрие урил… байһан эхэнэр манай хөөрэл…ые дуулаад:—Александра Ва…льевна тэрэ урда үзүүртэ үнеэдтээ …ээл зөөжэ байнхай, Валинь энэ …ун тээ һаалгын таһагта ороо ха …даа,—тэнэ.

…һаалтын таһагта ороходо һа…лхан, үнеэдые автоматическаар …ха машинанууд түмэр армагууд… …жэрысэ үлгөөтэй харагдана. Ма…лхуу набтаршаг бэетэй, энеэб…һэн урин янзын эхэнэр угтажа …дэшэлэлсэхэ зуураа, «Валенти… Максимова» гэжэ хэлэбэ.

Валентина Дмитриевна эндэ һаа…шанаар хүдэлмэрилжэ эхилһээр …эл болоо. Эдэ жэлнүүдтэ энэ …алишан зооветинститудай науч… хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэ… … туһаламжаар үнеэдые хайшан …э зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһал… һааха талаар ехэхэн дүй дүр…нтэй болоо юм. Урзанда жэлдэ …жа байһан үнеэн бүриһөө дунда …гээр 4500 килограмм, үнгэрэгшэ жэлдэ 4600 гаран килограмм һү һаагаа. Тиигээд мүнөө жэлдэ 5000 литр һү һааха социалистическэ уялга абаһан байна. 1956 оной октябриин 1-һээ хойшо августын 1 хүрэтэр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 4200 гаран килограмм, харин тиихэдэ 1957 оной январиин 1-һээ августын 15 болотор тоолоходо 3800-гаад килограмм һү һаанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишад В. Максимова (зүүн гарһаа) А. Усова.

А. Мантаевай фото.

—Үшөө дүрбэн һара хахад тухай сат январиин нэгэн болотор үлөөд байна. Энэ сат соо оролдосотойгоор һаажа, мүнөө жэлдэ, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр табан мянга зуун килограмм һү һааха гэһэн уялгаяа заатагүй дүүргэхэб гэжэ һанадагби,—гээд нүхэр Максимова хөөрэнэ.

Валентина Дмитриевна 11 һаамхай үнеэтэй, үшөө тугаллаагүй хоёр гунжануудые харадаг. Зарим үнеэдынь, жэшээлхэдэ, «Белка» гэжэ үнеэниинь тугаллаһанайнгаа һүүлээр үдэртөө 32 килограмм хүрэтэр һү утэжэ байгаа.

Һүүлэй үедэ нүхэр Максимова һү һаалтаяа бүри дээшэлүүлжэ байнхай. Үдэртөө бүхы үнеэдһээ 240 гаран литр гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 24—25 литр һү һаана.

—Зунай сагта хайшан гээд иимэ һү һаанат?—гэжэ Валентина Дмитриевнада хандабабди.

Һү ехээр гарадаг үүлтэртэ үнеэдые зундаа үдэр дүүрэн бэлшээжэ байхаһаа гадна, нэмэлтэ болгон, талха таряанай зүйл, илангаяа шэмэтэ тэжээл, жэшээлхэдэ, пивын бардаа, сабшажа асарһан һайхан ногоо гэхэ мэтые горьтойхоноор эдюулэлсэжэ байха хэрэгтэй. Тиигээ һаа, үнеэд һүеэ бултыень үгэдэг,—тэжэ һаалишан хөөрэнэ.

Тиигээд саашань нүхэр Максимова зунай сагта хайшан гээд ажалаа эмхидхэдэт, ямар сагуудта үнеэдээ эдеэлүүлжэ, һаажа байдаг тухайгаа хөөрэбэ. Зундаа эндэ үнеэд үглөөнэй 3 часһаа һаагдажа захална. Тиигээд 5 часта бэлшээридэ гараһан байдаг. Бэлшээриингээ тазарнуудые саг үргэлжэ һэлгэжэ, хэды хоноод лэ үнеэдээ үзүүр һайн ногоотой газарта адуулдаг байна. Үдэрэй 12 часта үнеэд хоёрдохёо һаагдадаг. Тиигээд 2 час хахадта үнеэд дахин бэлшээридэ гарана. Үдын хойно бэлшээридэ гараһан үнеэд үдэшын 8 час болотор эдеэлээд, байрадаа асарагдадаг. 8 часһаа 10 час болотор үдэшын һаалган үргэлжэлдэг юм. Бэлшээриһээ ерэхэдэнь үнеэдэй кормушканууд соо нэмэлтэ тэжээл бэлэн хээтэй байдаг.

Үнеэд өөһэд өөһэдынтөө ээлжээндэ һаалтагдана. Хэрбээ ээлжээень алдуулжа, урда хойно оруулжа байгаад һаагаа һаа, үнеэд дурагүйтэдэг, эбилжэ үгэдэггүй байна.

Тииһээр байтар фермын нүгөөдэ түрүү һаалишан Александра Васильевна Усова ерэбэ. Александра Васильевна үнгэрэгшэ жэлдэ октябрь һара соо үнеэдые тушаажа абаһан юм. Тэрээнһээ урагша 6 һара соо халаанай һаалишанаар хүдэлмэрилжэ, ажалтайгаа танилсаһан байгаа. Удаан саг соо хүдэлөөгүйшье һаа, Александра оролдосотойгоор ажаллажа, фермын һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябанхай. Александра Васильевна мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 5200 килограмм һү һааха социалистическэ уялга абаһан юм. Тэрэ уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тулада нүхэр Усова үнгэрэгшэ һаранууд соо бүхы оролдосоо гарган ажаллаа. 1956 оной октябриин 1-һээ хойшо үнеэн бүриһөө 4400 килограмм, харин 1957 оной январиин 1-һээ хойшо августын 16 болотор 3700 гаран килограмм һү һааба. Һүүлэй үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө баһал 23—24 килограмм һү һаажа байнхай. Хоёр һаалишад хоорондоо мүрысэнэ. Александра залуу һаалишаншье һаа, Валентина Дмитриевнаһаа балай хожомдоногүй. Энэ жэлдэ хэниинь илагша ааб?

Иигэжэ оролдосотойгоор ажаллаһанайнгаа ашаар һуралсалай-туршалгын ажахын хоёр һаалишад городой һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябанхай. Эдэ хоёр түрүү һаалишад өөһэдынгөө дүй дүршэлдэ студентнүүдые, ондоо колхозуудһаа айлшаар ерэһэн һаалишадые саг үргэлжэ һургажа, мэргэжэлээ дамжуулан үгэжэ байдаг.

Д. Цыренжапов.

ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГТА

АНСАМБЛИИН КОНЦЕРТ

Бурят-Монголой дуу болон хатарай ансамблиин 8 хүнһөө бүридэһэн бригада һаяхан манай аймагта ерээд, колхозуудаар концерт харуулжа байна. Түрүүшынь концерт аймагай центртэ болоо.

Клавдия Шулунова ород арадай, Марина Кравцова жанрова дуунуудые шадамар бэрхээр дуулажа, харагшадые һонирхуулна. БМАССР-эй габьяата артистнууд Ефрем Егоров Софья Барсова гэгшэд башкир, бурят, энэдхэг хатарнуудые ехэ уран зохидоор наадаба. Бригадын хүтэлбэрилэгшэ РСФСР-эй габьяата артист Николай Таров бурят арадай болон шэнэ дуунуудые дуулаба.

БЭРХЭ ХИРПИИСЭШЭД

Тоорын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо Буда, Дулма Ангрускаевтан наймадахи жэлээ зун бүри хирпиисэ хэдэг юм. Энэ үе соо эдэ хоёр аяар хоёр зуугаад мянган хэһэг хирпиисэ хэһэн юм. Хэһэн хирпиисэнь һайн шанартай байдаг. Мүнөө жэлдэ үбгэ һамган хоёр хорёод мянган хирпиисэ хэхэ даабаритай.

Артелиин правлени Ангрускаевтанай ажалые һайнда сэгнэжэ, шагнал үгэһэн байна.

КОЛХОЗНИГУУД ШЭНЭ БАЙРА БАРИНА

Байрын гэр саашадань бүри олоор бариха тушаа парти, правительствын шэнэ тогтоолые аймагай колхознигууд баяртайгаар угтаба. Жэшээлхэдэ, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо гансахан энэ жэлдэ 20 гаран гэр колхознигууд өөһэдтөө бариба. Артелиин гэшүүд Александр Сушенов, Цырен Гармаев, Соня Шагдурова, Бадма Цыбенов болон бусад олон зон шэнэ гэртэ орожо түбхинэнхэй.

Гадна энэ колхоздо үшөө 20 гэр баригдахаар хараалагдана. Гэр байра барилгада колхозой правлени ехэ туһа хүргэнэ.

ГҮРЭНТЭЙГӨӨ БОЛЗОРҺОО УРИД ТООСОО

Аймагай центрын хүдэлмэришэд болон алба хаагшад гүрэнтэйгөө болзорһоо урид тоосохо гэжэ аймагайнгаа бүхы зондо хандаһан юм. Энээндэнь харюу болгон, Түнхэн тосхоной хүдэлмэришэд, алба хаагшад гүрэндэ тушааха продуктнууд болон хүдөө ажахын налогоор болзорһоо урид тоосожо байна. Түнхэнэй сельпогойхин А. Ф. Матвеева, М. В. Тюменцев, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд Д. В. Тюменцев, С. И. Миткеев ба бусад мүн лэ урид тоосоо.

ҺУРАГШАД ҺУРГУУЛЯА ЗАҺАЛСАНА

Тоорын дунда һургуулида шэнэ жэлдэ бэлэдхэл эршэмтэйгээр хэгдэжэ байна. Эндэ мүнөө интернадай байра, һургуулиин байшан шэнэлэн һэльбэгдээ, юрын заһабари хэгдэжэ бэлэн болонхой. Тиихэдэ уһа халааха будка, шоройн нүхэнүүд ба бусад юумэн хэгдээ. Эдэ бүгэдые ахалагша класссай һурагшанар Александр Пантелеев, Антон Тюменцев, Ким Манзарханов, Аполлон Токуренов шадамар бэрхээр уралан хэһэн байна.

ҺАРЛАГ ҮНЕЭД

«Искра» колхоз аймаг дотор гансаараа һарлаг үхэрнүүдые баридаг байна. Иимэ мал һү багааршье үгэдэг һаа, һүниинь үдхэн, тоһо ехэтэй байдаг юм. Юрын үнеэнтэй сасуулхада, тоһолигынь хоёр дахин ехэ байдаг.

Жэшээлхэдэ, энэ колхоздо һарлаг үнеэдые харууһалдаг һаалишад Долгор Будаева даажа абаһан 13 һарлагһаа 625-аад литр һү һаагаа юм. Тиихэдэ, үнгэрһэн июль һарада һарлаг бүхэнһөө 130 литр гэхэ, али үдэртөө 4 литр һү һааһан болоно. Һарлаг үнеэдэй тугалнуудыень угжаар тэнжээдэг. Тиимэһээ эхэнүүдые хэйдагаар һаахада һүниинь булта гарадаг юм.

КОЛХОЗУУД ТУШААҺАН МЯХАНАЙ ТҮЛӨӨ ШАГНАЛ АБАНА

Аймагай артельнүүд гүрэндэ мяха тушаажа эхилэнхэй. Түсэбөө дүүргэһэн колхозууд нэмэлтэ шагнал абадаг юм. Энэ жэлдэ хэдэ хэдэн колхозууд шагнал абаа. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 15417 түхэриг, Калининай нэрэмжэтэ колхоз 15773 түхэриг, «Искра» колхоз 11974 түхэриг, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 11504 түхэриг, «Победа» колхоз 11534 түхэриг шагнал нэмэлтэ абаа.

Энээнэй ашаар эдэ колхозууд ажалта үдэрэй түлөөһэндэ ехэ мүнгэ үгэхэ аргатай болоо.

А. Мангатханов.

Колхозууд томодхогдобо

Закаменай аймагай Хужарай сомоной «Ленинэй зам», Бур-Цакирай сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүд Ждановай нэрэмжэтэ колхозой клубта сугларжа, хамтын суглаа хэбэ. Колхозуудаа томодхон нэгэдхээд, «Коммунизмын зам» гэжэ томодхогдоһон колхоз болгохо гэжэ колхознигууд шиидхээ.

Колхозой түрүүлэгшээр коммунист Н. Маланов һунгагдаа.

Б. Дашиев.

Николай ДАМДИНОВ

ШҮЛЭГҮҮД

1. ТҮРЭЛ НЮТАГ

Бархан уулын хормойгоор
Бартаа хабшуу харгыгаар
Баргажан нютагтаа ошоходом.
Үлгын дуунай аялган
Үзэгдэхэдэл гэбэ.
Зээрдэ мориной таха
Зэдэлхэдэл гэбэ.
Баярай дууе эхилжэ,
«Баргажан»... гэжэ ооголоод,
Арюун бодолой олондо
Арга заатагүй уяржа,
Аялга дуугааш мартабалби.
Уһатан мухариһан нюдөөрөө
Уняартаһан дайдаяа
Үлэмжэ хурсаар шэртэнэм...

2. ШЭНЭ УГНААСАА

Урин нютаг Угнаасаа
Урдань һуурин бэлэйлши.
Харин мүнөө-хайшаашье
Хахалагдаһан газар.
Түрүүнхи үеын хүнүүдэй
Түбхинөөбдил гэһэн ухаатай
Айлай утаагаар дулаахан
Анханай урдын Угнаасаа—
Шэнэ газар болонхой,
Шэниисээрээ долгилно,
Хүнды сэгээн тэнгэри дор
Хүдэлэн, найган зэнхынэ...
Арбаад модон саанаханань
Аржагар томо гэрнүүдтэй
Залгаа утанууд үйлсэтэй
Залуу тосхон бодобо.

3. ФЕСТИВАЛЬ

Ёохор наадан удхатай,
Ёһоор һайхан удхатай:
Табан сагаан хургадаа
Адхалсаһан залуушуул
Табан түби холбуулан,
Табжаганаса хатарая.
Бүмбэрсэгөө тойролдон,
Бүжэглэжэ дуулая.
Бурят арадай наадан лэ.
Бүри урдын наадан лэ.
Хорин сагаан хургаяа
Холбуулжа жагсадаг
Хатар наадан удхатай—
Хани барисаанай удхатай.

Д. Д. БУДАЖАПОВ

АВГУСТ

Үрэжэлтэ талын үбсүүгээр,
Үбһэн хаданууд бодхоогдоод,
Үлтэй эрхим кукурузаар
Үбэлэй «үүсэ» бэлэдхэгдээд,
Хүлэр шарахан шэниисээр
Хүндын дээжэ, нөөсэлэгдөө,
Орон түрымни баялиг дээр
Олон тонно нэмээгдээ.
Газарһаа гараһан хүнэһытнай,
Гартатнай барюулдаг Августби!
Үргэн хүдөө нютагаартнай,
Үрмэн далай тогтожо,
Үег сагаан тоһонтнай
Үрхөөр халин билтаржа,
Табан хушуун малнуудтнай
Тарган шамбай түлжэжэ,
Талын суута малшадтнай
Ташаа тулан омогорхоһой!
Миндаһан сагаан эдеэгээр—
Мяха, тоһо, һүүгээр
Америкын Холбоото Штадуудые
Ахижа гарахатнай болтогой!»—
Гэжэ зоноо юрөөгөөд,
Гүрэн түрэдөө шүтөөд,
Баялигай дээжээр бүрин
Баярта зунаймнай дүн:
Наартай шанга наратай
Намдаһан хонгор Августмнай
Натарай алтан ордоной,
Нармай үүдые сэлеэ...

Цырен-Базар БАДМАЕВ

Ангар дээрэхи тулалдаан*

2. МАРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭРНҮҮД...

…эдэнэй урда адар томо машина …хайжа байна. Энэ гурбан кубова …алец» экскаватор, шэгнүүрынь … 169 тонно. Зүгөөр һонин …эниинь юуб гэхэдэ, энэ үзэгдөө… машиные Ангарын баруун … гаргаха гээшэ түбэттэйл зөөри …ба. Энээнһээ урагша, ондоо ба…ганuудта иимэ машинануудые …эхэдээ задалаад, хуби хубяар …ганаан шэнгээр зөөдэг байгаа. …арилгын главна механик Алек…др Владимирович Жебелев «Ура…ые» нүгөө эрье гаргаха тухай …удалай гарахада, түрүүшээр …агүйл, бэеэ абаад һуудаг байба. …бэш хүдэлмэришэдтэй уулзаха… …, үлэ мэдэг:

—«Уралецые» нүгөө эрье шэрэ… …ажал гараба. Энээнгүйгөөр кот…анайнгаа һуури табиха арга… Яаха ёһотой гээшэб?—гээд лэ …даг һэн. Хэдышье тиигэбэл, тэрэ …огоо нэгэл юумэ бododог, хү…мэришэдэй ама харадаг һэн, зү…р тэдэнь удаан хүлеэлгэбэгүй.

—Бааржа дээрэ ашаад гаргабал …а юм?—гэжэ шофер Копылевай …эхэдэ, олонхид гайхаба, «юугээ …манай хэлэнэ гээшэб» гэхэ һанаа… …, хүндэлэндэ хүлөө хэхэгүй гэ…дэл бэехэнээ абаадшье һуудаг …үүд бии.

—Үгы даа, энээниие бааржаар …шэрэхэ гээшэ зүб,—гээд зариман …аба.

—Зуун жара юһэн тонно бааржаар гаргаха гэжэ гү? Даахагүйл, үгышье һаа хэлбыһээр хэлбыгээд унашаха. Бурхан зайлуул, намһаал саатуур, наранһаал наагуур...

— Яабашье, бааржаар шэрээд гартаха гээшэ зүбтэй гэлсээд, хүн бүхэн шадаха шадаха юумэндээ оробо. Бүгэдыень урид бодожо үзэхэ хэрэгтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, халтал нэгэ алдуу хэбэл, «Уралец» гэдэг уһа руу пүершөө һаа, олон хүнүүд тархяа эдихэ, гүрэнэй миллионууд хосорхо ушартай...

Ашажа эхилхэдэ, бааржын хэлтэгэд лэ гэбэл, энэ һархагар машина Ангар руу орондоголшохонь лаб, тиигэхэгүйнь тула бааржын һүүл дээрэнь, тиихэдэ урда таладань таба табан гэнжэ мөөртэй тракторнуудые тодхобо. Тиигээд аалихан гэгшээр «Уралецаа» бааржа дээрэ һуулгаад, яаралгүй саашаа Ангарай нюрган дээгүүр мүльхибэ. Хэды сат үнгэрхэдэ, экскаваторай саада эрьедэ байхадань, эндэ байгшад бүгэдэ һанаагаа амарба. Бааржа дээрэ ашагдаһан тэрэ һархагар экскаваторай Ангарай нүгөө эрьедэ гарахые амилангүйгөөр адаглажа байһан хара комбинезонтой, нэлеэн хирэтэйшэг болонги пулаадаар хүлһэеэ аршажа һанаагаа амаржа байһан залуу хүбүүн һанаанһаам гаранагүй, нюдэнэйм урда ото байна. Энэ шираг хүдэр эрэ хүндэ ажал хэһэндээ хүлэрөө бэшэ, «Уралец» уһа руу унашуужан гэжэ үнэхөөрөө зүрхэеэ хүдэлгэжэ байһандаа хүлэрөө. Энэ хадаа алтан хүлһэн, энэ хүлһөөр лэ бидэ урагшаа дабшахабди, энэ хүлһэнэй гаража байгаа сагтал бидэндэ ямаршье дабаан һаалта-болохогүй.

Дээрэ хэлэгдэгшэ түүхэ хадаа Братска ГЭС-тэ юрэл боложо байдаг ушарнуудай нэгэн. Эндэ бүхы юумэн түрүүшынхеэ хэгдэнэ. Эндэ бүхы эмнигүүд һургагдаагүй, бултыень хазаарлаха, һургаха, булгюулха, амыень мэдэдэг болгохо хэрэгтэй.

Хүн бүхэн өөрынхеэрээл юумэ бододог. Элдин Яруунаһаа хүбүүтээ дахажа эндэ ерэһэн модошо дархан, өөрынгөө шадал соохоно модо тоншоходоод, түбһэндэ балай саашаа наашаа гүүлдэггүй, наһаараа мал дээрэ ябаһан Доржо үбгэн иимэ һанал гаргана:

—Эндэ түрүүшынхеэб гэнэ гүш, хүбүүн? Зай, зай, энэшни ехэл һонин юумэ байха.—Иимэ үедэ үбгэд хадаа тамхиндаал аһадаг, Доржошье гааһаяа түргэ түргэн һороодхибо.— Хэрбээ Братска ГЭС-эй барилгые мори һургаһантай жэшээлхэ болоо гээшэ һаа иимэ. Мүнөө Ангар хүлэгые совет хүнургалаад, шэхэнһээнь барижа шүдэрлөөд, эмээл тохожо байһан үетэй. Үшөө энэшни амаяа мэдэдэг болоодүй, үшөө һайсахан лэ булгиха эмниг гээшэ даа.

Доржо үбгэн тон зүб хэлэнэ. Үшөө ехэхэн лэ ажал хэрэгтэй, үшөө котлован баригдаха ёһотой. Зүгөөр хэдышье түргэн, һайнаар барилга дүүрээ һаань, хэдышье амжалтанууд туйлагдаа һаа, нёдондо үбэл Ангарые хааһан ажал мартагдахагүйл. Жэлнүүд үнгэрхэ. Братска ГЭС галаа үгэжэ эхилхэ, шэнэ посёлогууд һалбарха, шэнэ мододуудай һүүдэртэ шэнэ залуушуул шэнэ дуунуудые дуулаха, тиибэшье Ангарые үбэл дунда хааһан баатаршалга тухай жэлһээ жэлдэ хүнүүд хөөрэлдэхэ, олон боти номууд бэшэгдэхэ.

Мүрэниие үбэл дунда хаагаа гэжэ энэ дэлхэйдэ хүнэй хүбүүн шэхэндээ дуулаагүй юм. Энэмнай түүхэдэ түрүүшынхеэ болоһон ушар. Юундэ энээн тухай миил һаянай центральна газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр бэшэнэб? Юундэ тиихэ үедэ Ангарые хааһан тухай хүнүүд мэдэнгүй үнгэршөөб? Миил нэгэ заахан мэдээсэл газетэнүүдтэ харагдахатай үгытэй, тиигээд лэ бэшэ юумэн үгы һэм?

Эгээл иимэнүүд асуудал бидэнтэй суг ябаһан дэлхэйдэ мэдээжэ уранзохёолшо Всеволод Вячеславович Иванов барилгын ноёдто сэхэ табиба.

Иван Иванович Наймушин, барилгын дарга (толгойгоо сайжа ябаһан, мойһон нюдэтэй, тэбхэр хара, табияа алхажа ябаһан хүн) миһэд гээд, «Байкал» маркын папиросоо гаргана:

— Урид ехээр ама алдахагүй, һайрхахагүй гэлсээ һэмди. Баһал бэлэн бэшэ юумэндэ шиидээ ха юмбибди даа. Сэхынь хэлэхэдэ, абяагүйхэн лэ эхилшоо һэмди. Ямаршье оһол гай, эндүү алдуу боложо болохо байгаа, зүгөөр иимэ ехэ юумэндэ хоёрой нэгэн гэжэ ябаха болоо һаа бүтэхэгүй хэрэг. Үбэл дунда хаажа шадаһандаа бидэнэр найма миллион түхэриг мүнгэ арьбалаабди, барилгын болзорые һурагүй богони болгообди.

— Тэрэ үедэ Ангарай мүльһэн дээрэ бүхэли тосхон тогтоод байгаа һэн,—гээд тэрэ үедэ тэндэ илгарһан крановщик Щеглюк хөөрэнэ.— Бүхы бүлэнэрөөрөө, байраараа мүльһэн дээрэ зөөжэ ерээд хүдэлжэ эхилээбди, мүльһэн дээгүүр столбнууд бодхоотой, зайн гал ерэжэ байгаа... һонин байгаа һэн даа, хөөрхэй.

Январиин ханхинама хүйтэндэ тэдэнэр эхилээ. Эртэшье эхилхэ байгаа, зүгөөр хаанашье хүндэшэг һуудалтай хүнүүд дайралдадаг ха юм, тиимэһээ ноябрь, декабрь һарануудта проект бүтэжэ ядажа удаараа. Теэд яһала хожомдонгүй, хаалтын хүдэлмэри эхилэгдээ. Аба абаһаар, мүльһэ сүмэлхэ, хэршэхэ зэбсэг хэрэгтэй. Зорюута хэгдэһэн машина гэжэ байхагүй. Яалтайб? Черемхово городой һүүрһэшэдһээ үрэм машина абаад үзэбэд.

—Үгы даа, ябажа үгэхэ юумэ бэшэ,—тээд хүхюун хөөрэжэ байһан Арон Маркович Гиндин, барилгын главна инженер, тиихэдэ зобоһоноо һанаандаа оруулхадаа мүнөөшье барагар болоно.— Юрын хүдэлмэришэнһөө эхилээд, барилгын дарга хүрэтэрөө бүгэдэ бодожо, ухаалдижа эхилбэбди. Модоной электрохюрөөнүүдые туршаад үзэхэдэ, баһал бирабагүй. Яалтайб? Мүльһэн гээшэмнай баһахаар бэшэ юумэ байгаа: бүхөөрөө модоной хатуу голһоо доротохогүй юм. Проектировщигууд үшөө нэгэ машина дурадхаба, тэрэншье хүнэй энеэдэн болоод лэ үнгэрбэ һааб даа. Тиихэдэнь НАТИ тракторай араануудта шүдэнүүдые һуулгаад, мүльһэ үрэмдээд үзэбэбди. Иигэн тиигэн мүрөө олобо хэбэртэйбди. Тиибэшье, январь соо оройдоол нэгэ хахад нүхэн малтагдаа, харин хамтадаа дүшэн тэбхэр нүхэ Ангарай урадхал уруудан доошонь малтаха хэрэгтэй байгаа.

Ангар мүрэнэй урдахаһаа урид тэрэ нүхэнүүдые малтажа дүүргээд, тэрээн соо байшан гэрэй тухай томо, öёоргүй торхонуудые һуулгажа, шулуу, хайр, шабар адхаха хэрэгтэй. Иимэ ааляар ябаха болоо һаа, мүльһэнэй хайлатар үрдихэгүй байгаабди. Тиихын хажуугаар үшөө квадрат нүхэнүүдһээ абтаһан мүльһэнүүд дарсалдан хашалдаад, һаалта хэхэ болоод ябуулхагүй байба. Волокушануудаар шэрэхэ, зөөхэ саг гараба.

Энэ үедэ хэдэ мянган зон мүльһэн дээрээ хонодог, үдэр һүнигүй, унтаха нойргүй ажалладаг һэн, Ангар дээрэ ажалай дуунууд таһалгаряагүй зэдэлжэ, сүүдхэдээ гурбан халаагаар тэндэхид хүдэлдэг һэн.

Мүльһэн улам бүри дарсалдажа, һаалта хэдэг болоходонь, тэрээнтэй тэмсэхэ арга бэдэрхэ саг ерэбэ. Тиин участогай дарга Парфенков мүльһые агаарһаа тэһэлхэ дурадхал оруулһан байна. Эрхүүгэй Гражданска Агаарай Флодой зургаанда хандажа, тэндэһээ вертолёдуудые асаруулбад. Тэдэнэй хэхэ юумэн юуб гэхэдэ. иимэ: тэһэрхэ зүйлнүүдые вертолёт соогоо фитильтэй холбоод, тэрэнэйнгээ нэгэ үзүүртэ гал носоогоод, доошонь мүльһэ руу хаяжа, өөһэдөө хажуу тээшээ гү, дээшээ гү тэрьелжэ ошодог байгаа.

Энэ үедэ болоһон нэгэ һонин ушар тухай Братска ГЭС-тэ хүн лэ һаа хөөрэхэ дуратай. Тэрээниие уншагшадта дуулгая.

Тэрэ үдэр бүришье һаа хүйтэрбэ. Вертолёдой штурман комсомолец Николай Бондаренко машинадаа дүүрэн взрывчатка ашанхай, агаарта гараһаар удаахан болоод ябаба. Залуу хүбүүн хадаа абажа гараһан взрывчаткануудаа бага багаар доошонь хаяха, хаяхал бүридөө сэсэрдэһэндэ дайруулхагүй гэжэ дээшээ, түргэн холодожо ябаба. Энэ оройдоол нэгэ хэды минутын хэрэг байгаа: халтал үрдеэгүй һаа—һалаа, бүхы экипажтаяа һалаха байгаа ха юм.

Таба дахин хаяад зургаадахи зарядайнгаа фитильдэ гал носоогоод дээшээ гаража ябаба. Гэнтэ тэрэнэй туһалагша хүхэ сагаан болошонхой:

— Коля! Коля!— гэжэ доошоо заажа байба. Моторой шууянда

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

*) Эхиниинь манай газетын августын …най номерто:

Арадай демократиин оронуудта

Агууехэ октябриин 40 жэлэй ойдо ГДР бэлэдхэнэ

БЕРЛИН, августын 21. (ТАСС). Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе һайндэрлэхээ Германска Демократическа Республикынхид улам ехээр бэлэдхэжэ байнхай. Республикын округуудта тусхай комитедүүд байгуулагдаа. Партийна болон гүрэнэй нютагай органуудай түлөөлэгшэд, ниитын элитэ ехэ ажал-ябуулагшад энэ комитедүүдтэ оролсоно. Германи Советскэ Союз хоёрой харилсаанай түүхые шэнжэлхэ бүлэг хүнүүд томилогдонхой, номой выставкэнүүд бэлэдхэгдэжэ байна. ГДР-эй хэблэл. Агууехэ Октябриин социалистическэ революци тухай олон материалнуудые толилно.

Ажал хүдэлмэридөө шэнэ амжалта туйлан, ГДР-эй арад зон агууехэ һайндэрые угтахаар бэлэдхэнэ. Октябриин революциин ойн хүндэлэлдэ предприятинуудта, хүдөө ажахын хамтаралнуудта дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн Советскэ Союзай Партийно-Правительственна делегациин ГДР-тэ айлшалһанай һүүлээр илангаяа эршэтэй болоо. Гансал Лейпцигэй округай ажалшад ажал хүдэлмэридөө 23 мянга шахуу шэнэ уялгануудые абаа. Берлинэй металлист-хүдэлмэришэдэй Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгануудай ниитэ тоонь 16 мянгые үлүүлбэ. Бүд нэхэлгын болон арһанай промышленностиин хүдэлмэришэд арадай хэрэглэмжын 100 миллион маркын эд бараа жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур бүтээхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай.

Нүхэр Мао Цзэ-дунай революционно ажал-ябуулга тухай ном

ПЕКИН, августын 20. (ТАСС). «Чжунгоцинняньчубаньшэ» гэжэ залуушуулай номой хэблэл «Нүхэр Мао Цзэ-дунай анха түрүүн революционно ажал-ябуулга хэжэ эхилһэн тухай» ном хэблэгдээ.

Энэ хадаа нүхэр Мао Цзэ-дунай анха түрүүн революционно ажал-ябуулгаяа эхилһэн тухай түрүүшын ном юм. Мао Цзэ-дунай һургуулида һураһан тухайнь, тэрэнэй революционно ажал-ябуулга хэжэ эхилһэн тухай ном соо хөөрэгдэхэһөө гадна, суттаа тэмсэгшэдтээ бэшэлсэһэн бэшэгынь, 1920 ондо марксизм шудалан үзэхэ зорилготойгоор тэрэнэй байгуулһан бүлгэмэй хүдэлһэн тухайнь ном соо хөөрэгдэнэ. Гадна, Хунаньда болоһон таряашадай хүдэлөөе хүтэлбэрилһэн тухайнь, мүн «Хитадай обществын ангинууд тухай» гэһэн түрүүшын статьянуудайнгаа нэгые бэшэһэн тухайнь хэлэгдэнэ.

Хитадта ехэ газар уһалагдадаг болоо

Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, газар уһалха талаар Бүхэхитадай жэл бүри болодог конференци һаяхан Пекиндэ болоо. Газар уһалдаг түхеэрэлгын ехээр баригдаһанай ашаар түрүүшын табанжэлэй туршада Хитадта 14 миллион га газар уһалагдадаг болоо. Энэнь түсэбэй даалгабариһаа 3 дахин ехэ, тиигээд мүнөө уһалагдадаг газар хамта дээрээ 34,6 миллион га болобо гэжэ КНР-эй уһанай ажахын министрын орлогшо Хэ Цзи-фын элидхэл соогоо мэдээсэбэ. Мүнөө үедэ ороной бүхы хахалагдадаг газарай 30,5 процентнь уһалагдана. Харин 1949 ондо бүхы хахалагдадаг газарай 16,4 процентнь уһалагдадаг һэн. (ТАСС).

КНДР-тэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд бэлэдхэгдэнэ

ПХЕНЬЯН, августын 20. (ТАСС). Мүнөө жэлдэ КНДР-тэ хүдөөгэй залуушуул улам олоороо заочноор һурадаг болонхой. Ороной 14 хүдөө ажахын техникумэй дэргэдэ хүдөө ажахын элдэб һалбаринуудаар заочно отделенинүүд нээгдэнхэй, хэдэн һарын туршада үзэхэ һуралсалай программа тодорхойлогдонхой. Хүдөө ажахын техникумүүдэй дэргэдэ бии болоһон шэнэ заочно отделенинүүдтэ 1300 шахуу студентнэр мүнөө жэл һуралсаха.

Гадна, хүдөө ажахын хамтаралнуудта хүдэлмэрилэгшэдые бэлэдхэхэ зорилгоор олон агротехническэ курсанууд нээгдэнхэй. Сентябриин 1-һээ эхилэн, орон дотор 135 курса хүдэлхэ, тиихэдэ 16 мянга гаран хүн тэндэ һураха юм.

Ангар дээрэхи тулалдаан

(Түгэсхэл)

юуншье гэһыень хүбүүн ойлгожо ядаба. Зүгөөр нэгэл муу юумэн болоо гэжэ ойлгоод, ерэжэ харан гэхэдэнь... Оо, зайлуул, нөөхи доошонь хаяабди гэжэ һанагша зарядынь юундэшьеб даа шаггагалдаад, вертолёдһоо һанжажа байба. Фитиль шатахадажа, хүбүүнэй бодоод үзэхэдэ, нэгэ хэды минута болоод лэ тэрэ ехэ заряд тэһэрхээ байба. Хэрбээ тэһэрбэл, бүхы экипажайхид, тиихэдэ вертолёт үнэһэн тоборог болохо бшуу.

— Бүгэдэ байрадаа!—гэжэ Бондаренко захирал үгэбэ. Тэрэ дороо шамдан, зарядые мүрынь оложо, доошонь табиба. Табихынгаа урда тээ «мүнөө тосхон дээрэ гарашоод ябана бэшэ гүб, хүнүүдые хюдажа болохобди» гэжэ бодохотоёо хамта «үгы даа, хажуу тээшээ болоогүйб, Ангар дээрээл ёһотойб» гэжэ ухаандаа оруулба. Үшөөл нэгэ хэды минута удаарбал—һалаха байгаа. Тээ байд гээд доошоо харахадань, Ангарай сагаан мүльһэн нэгэ газартаа харлагад гээд, хара боро точко үлэбэ.

— Болоо даа! Зайлаба...,— гэжэ өөртөө шэбэнээд залуухан хүбүүн гүнзэгыгөөр һанаа алдаба.

Мүльһэнтэй дайлалдаһаар бариһаар февраль соо 13 нүхэ гаргаһан байнад. Зүгөөр үшөө хорин зургаае малтаха хэрэгтэй, шамдаагүй һаа—мүльһэн гэдэжэ эхилхэнь гэжэ бүгэдэ ойлгожо ябабад. Тиигэжэ марта соо үшөө 26 нүхэ малтажа, утаашаа хаалта хэгдэбэ.

Зүгөөр аһан хатуу юумэниинь, хүндэлөөшөө хаалта бодхохо ажал байгаа. Энээниие халтал шадаагүй һаа—һула һалаад лэ дүүрэе. Хаахадаа—шулуугаар хааха хэрэгтэй. Угайдхадаа, Ангар мүрэн эндэ бүтэхэгүй түргэн урасхалтай. Падунска хүүюурэй тээ дорохоно, хоёр тээһээ хабсагайнуудаар хашагдаһан газар.

Мартын 30-най үдэр олон техникэ Братска ГЭС-эй хаалтада гараһан байна. Хоёр зуун гуша гаран автосамосвалнууд, тракторнууд, бульдозернууд, экскаваторнууд хүдэлөө.

Тэндэ хүдэлһэн шофер Сергеев хөөрэхэдөө:

— Горшоогой зэргэнүүд шулуу асараад хаяхадашни, Ангарай уһан арбаад метр доошонь шэдэжэрхидэг байгаа. Тиимэһээ хэдэн пүүд болохо шулуу зөөгөө һэмди,—гэнэ.—Хоорбо дээрэһээ тиимэ шулуу хүмэрюулхэдэшни, машинатайшни абаад ябашан алдаха. Уһа руу машинатаяа урбалдаһаншье зонууд байха. Гурбан самосвал орондоглошоо, зүгөөр тэбэдэнгүй һөөргэнь гаргаабди, хүн гэмтээгүй.

—Энэ хадаа Ангар мүрэнтэй ёһотоороол хам орожо барилдаһан ушар гээшэ. Яабашье байгаалиие хазаарлаабди,—гэжэ тэндэхид хөөрэлдэнэ.

— Дэлхэйдэ хээгүй юумэ хээбди, үбэлэй сагта Ангарые хаагаабди гэнэт. Энэтнай хэнэй һанаһан, хэнэйтнай эхилһэн юумэб?—гэжэ һурахада: —Хэнэйшье бэшэ, бултанаймнай, — гээд барилгын дарга Иван Иванович Наймушин харюусана.

— Бултанаймнай, — гээд юрын шофер Сергеев хэлэнэ.

Тиигэжэ Ангар эмнитые советскэ хүнүүд хазаарлаһан байна. Һайн эрэ гээшэ эмнигые хазаарлажа абабал табидаггүй, амынь мэдэдэг болгодог, һургадаг, хүнэй хүбүүнэй туһалагша болгодог ха юм.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

2,5—3 НОРМО ДҮҮРГЭНЭ

Алтан шаргал наран августын нэгэ үдэр үүлэгүй тэнгэриин үбсүүн дээгүүр һолжорон, халуун элшээ сасаһаар Баруун Бооной барьял үндэрэй саана хоргодобо.

Добо дээрэ гарахадамнай, хатаһан үбһэнэй үнэрөөр хангалтаһан талын һэбшээн урдаһаамнай үлеэнэ. Ужам нугын хахадһаа ехэнь сабшагданхай, тээ саахануур гар хажууршад эндэ тэндэ сайбалзан харагдана. Ойртожо ошоходомнай, олон хүбүүд, басагад нэтэ-хоёроороо хүхэ ногоо хүүесэ сабшажа байбад. Зэргэлээд ажаллажа байһан хэдэн басагадай газарые хэмжээд, эдир хажууршан Семен Сандуевай захада ошобобди.

—Үсэгэлдэрэйхиһөө ехые сабшаабэшэ гүш?

— Хари, 70 соото болохо бээз. Хэмжээд үзэгты даа, — гээд хүрилшэһэн шарайтай, 16 наһанай хүбүүн энеэбхилэн байба. Сабшагдаһан газарынь хэмжэбэбди.

—Семен, мүнөөдэр 81 соото сабшаад байналши!

— Наян нэгэн соото...—гэжэ дабтаад. — Зай, зай...—гээд, үшөө юушьеб хэлэхээ. һанаһан хэбэртэйгээр хажуураа лабаадхадажа ороо һэн.

Торийн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо үбһэ хуряалга муу бэшээр ябажа байна. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгээ богонихон болзор соо дүүргэхын түлөө бригаданууд хоорондо мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Үбһэ хуряалгада залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэй олонхинь үдэрэйнгөө нормо холо үлүүлэн дүүргэнэ. 16-һаа доошо наһатай эдиршүүлдэ тусхай нормо тогтоогдонхой. Тэрэнь 0,25 га юм.

Энэ жэл Алцагай долоон жэлэй һургуули дүүргэһэн Семен Сандуев гурбадахи комплексно бригадада илангаяа һайнаар ажаллана. Үдэр бүри 2,5—3 нормо дүүргэдэг. Ямаршье ажалда эдэбхитэйгээр хабаадажа, үетэн нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулна.

— Манай Семен ёһотойл ажалша бэрхэ хүбүүн боложо ябана даа, — гэжэ үбгэд хүгшэдэй хэлсэдэгынь дэмы бэшэ. Залуу Семен үбһэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо 60 ажалта үдэр олоод байна.

Д. Дугаров.

Залуу барилгашадай амжалта

Баргажан Адагтахи барилгынмонтажна управлениин харьяата хирпиисын заводто эмхидхэгдэһэн залуушуулай бригаданууд ажалай эрхим бэлэгүүдтэйгээр Агууехэ Октябриин һайндэрые угтахын түлөө мүрысэжэ, амжалтануудые туйлаа. Жэшээнь, түсэбһөө гадуур 10 мянган хирпиисэ гаргажа, барилгашадай Үдэрые угтаһан байна.

Мүнөө тэдэнэр Баргажан Адагай загаһанай консервын комбинадай барилгада хэрэгтэй 500 мянган хирпиисэ жэлэй дүүрэтэр үгэхэ гэһэн уялгаяа дүүргэхын тула оролдоно.

Үдэрэйнгөө даабари 125—150 процент дүүргэжэ байдаг залуу хүдэлмэришэд И. Лоскутов, В. Бримак, В. Чувашева, Н. Жданова болон бусад түрүү зэргэдэ ябана.

К. Левша.

„УЛААН БУРГАЛТАЙ" КОЛХОЗДО

Һара бүри аванс үгэнэ

Торийн аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой правлени ба партийна организаци колхознигуудта һара бүри мүнгөөр аванс үгэхэ гэжэ нёдондо шиидхэһэн юм. Үнгэрэгшэ жэлэй олзо доходһоо энэ хэрэгтэ 122 мянган түхэриг гаргагдаһан байна. Мүнөө жэл тус фонддо 300 мянган түхэриг һомологдоо.

Колхознигой олоһон ажалта үдэр бүридэ 3 түхэриг мүнгэн һара соо үгтэдэг гэхэ гү, али хамтадаа дунда жэшээгээр 60 мянган түхэриг гаргашалагдадаг байха юм.

Ерэхэ жэл колхознигуудта аванс үгэхын тула энэ жэлэй олзо доходһоо 350 мянган түхэриг гаргагдахань.

Барилгын түрүү звено

Тус колхозой 4-дэхи комплексно бригадын барилгашадай звеногойхид түсэбөөр хараалагдаһан болзор соо шубуунай байра ,силосэй набтар башни, малшадай байха 3 гэр барижа дүүргээ. Дархашуул Гуро-Базар Батуев. Чойроп Цыденов, Цыренжап Мухолзоев, Чултум Гармаев. Даша Дансарунов, Ишинхорло Бадмаев гэгшэд үдэрэйнгөө даабари ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Мүнөө тэдэнэр шулуугаар хонинной байра барижа эхилээ. Энэ барилгаяа ноябриин 1 болотор дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

С. Табдаев.

Индиин Республикын залуушуул манайда хүрэбэ

Залуушуулай болон студентнэрэй Бүхэдэлхэйн VI фестивальда хабаадаһан Индиин республикын делегациин нэгэ бүлэг, ехэнхидээ Бомбей городой залуушуулай эмхиин түлөөлэгшэнэр—хамтадаа 32 залуу хүбүүд, басагад Монгол, Хитад оронуудта уряалаар аяншалан зорижо ябаһанаа, Бурят-Монголоймнай түб хото—Улан-Удэдэ буужа, үнжэжэ хоноод мордоо.

Үзэсхэлэн гоё, холын Энэдхэг орон гэгдэдэг Индиин республикын залуушуул нэн түрүүн Улан-Удын пионернүүдэй Ордондо айлшалжа, тэндэ халуун уулзалга болобо.

Удаань, тэдэнэр Улан-Удын Ленинэй орденто ПВЗ-гэй Культурын Ордондо, түмэрзамшадай 22-дохи үхибүүдэй садта ошоо.

Августын 21-нэй үдэшэ Гүрэнэй Бурят-Монголой оперо, баледэй театр соо Бурят-Монголой болон Индиин республикын залуушуулай хани ёһоной уулзалга болобо.

Уулзалга дээрэ Бурят-Монголой залуушуулай зүгһөө пединститудай студенткэ Эля Нархинова, мүн Индиин Республикын залуушуулай үмэнэһөө делегациин хүтэлбэрилэгшэ Армид Пашел гэгшэд баяраи үгэ хэлэбэд.

Удаань республикын уранһайханай самодеятельностиин коллективүүдэй түлөөлэгшэнэр, мүн театры артистнууд концерт табижа, ай шадаа һонирхуулба. Һүүлээрнь ай шаднай концерт табижа, суглара шадай һайшаалда хүртэбэ. Эн «Үзэсхэлэн һайхан Индимнай» г жэ Индиин мэдээжэ уранзохёол Икбалын бэшэһэн, композитор Р вишанкарын дууе мүн «Загаһаша гэжэ арадай дууе дуулаба. Ил гаяа «Тугас шубуун», «Бомбей м жын арадай хатар» гэһэн хат наадан сугларагшадай зүрхые х дэлгөө.

Хани халуун оршон байдал үнгэрһэн энэ уулзалгын эсэс сэд хэл зүрхөө хүдэлгэмөөр: «Эб на рамдал! Хани нүхэрлэл!», «Хин Русси бхай, бхай!» гэһэн уряа ха хараан доро сугларагшад бүгэ хүл дээрээ зогсожо, альга ташан

Холын Индиин залуушуул аян замдань үдэшэлгэн болож ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой обк мой үмэнэһөө кубок болон буряд уранзохёолшодой номуудһаа бүр дэһэн библиотекэ бэлэг болгорд айлшадта барюулагдаа.

Б. Бадараев

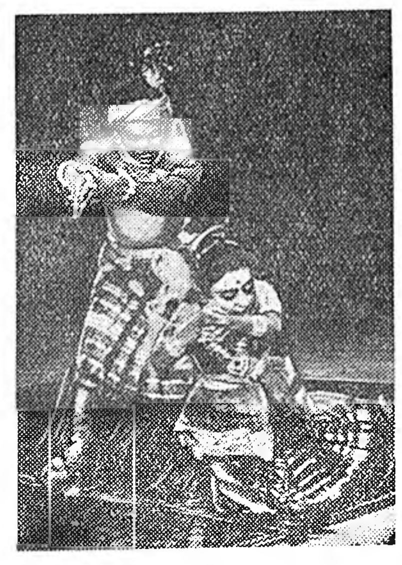

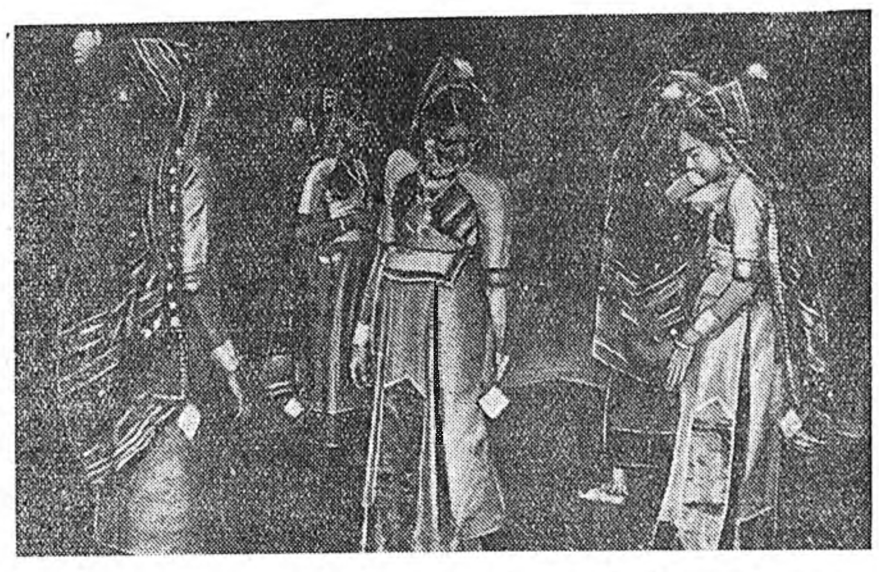

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Индиин Ре публикын делегациин хоор «Үзэсх лэн һайхан Индимнай» гэжэ ду дуулана. 2. Индиин хатаршад «Т гас шубуун» гэһэн хатар наада х руулна. 3. Бомбей штадай арад хатар гүйсэдхэнэ.

И. Кочергинэй фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Бонныn министр аягүй байдалда оробо

БЕРЛИН, августын 22. (ТАСС). Августын 20-до Гамбургда болоһон һунгалтын урда тээхи митингдэ Боннын транспортын министр Зеебом гэгшэ үгэ хэлэһэн байгаа. Энэ городто хэдэн үдэрэй урда тээ үгэ хэлэһэн оборонын министр Штраустал адли Зеебом митинг дээрэ Боннын правительствын дайнда бэлэдхэхэ политикые үмөөрөөд, ехээр баһуулаа.

«Зеебом тонилог!», «Шал худалаар хэлэнэ!» гэжэ байжа митингдэ хабаадагшад хашхаралдаа. Боннын министр үгэ хэлэжэ байхадаа хэдэн дахин үгэеэ таһалдуулха баатай болоһон байгаа. Тиигэжэ тэрэнэй үгэеэ нэгэ таһалдуулаад байхадань, хархис этэгээдүүд хүн зониие «эмхи гуримтай болгохомнай» гээд, оркестрээр сэрэгэй марш дуулуулба. Мүн митингын боложо байһан зал руу полициин отряд оруулагдаа. Боннын министр яаража тэбдэжэ байгаад, үгэеэ дүүргэбэ.

Зеебомой үгын һүүлээр, митингдэ байһан нэгэ хүн трибуна дээрэ гаража, правительствын политика тухай һанамжаяа хэлэхэ гэхэдэнь, президиумдэ һуугшадай нэгэниинь тэрээнэй замынь хаажа, трибунаһаа түлхижэ унагаагаа. Һүүлээрнь полициинхид тэрэниие сохёод, полици руу абаашаа. Гэбэшье, эдэ бүхы хатуу хэмжээнүүд Боннын министрын ехэ аягүй байдалда ороһон ушарые заһажа шадабагүй. Тиимэһээ митинг эмхидхэгшэд сагһаа урид митингэеэ хааха баатай болоһон байна.

США-да хүүгэдэй гэм хэхэ ябадал олошорно

НЬЮ-ЙОРК, (ТАСС). Наһаа хүсөөгүй айхабтар олон хүүгэд һүүлэй үедэ гэм хэдэг боложо байна гэжэ «Нью-Йорк Таймс» газетэ бэшэнэ. Элдэб гэм хэжэ, Нью-Йоркдо тушаагдаһан залуушуулай 14,9 процентһээ олонхинь 21-һээ доошо наһатай хүүгэд байба. Тэдэнэй 50 процентнь дээрэмдэлгэ, тонуул хээд тушаагдаһан, харин 61,3 процентнь гэр байра эбдэжэ, юумэ хулуугаад баригдаһан байха юм.

Чикагодо хатуу хэмжээнүүдэй абтажа байгаашье һаань, айхабтар олон хүүгэд гэм хэжэ, тушаагдана гэжэ газетэ бэшэнэ. Нёдондо жэлдэ гэм хэһэнэйнгээ түлөө 19-һөө дээшэ бэшэ наһатай 12,5 мянган хүбүүд, басагад тушаагдаһан байна. Гансал энэ жэлэй түрүүшын 6 һарын туршада гэм хэһэн 5,5 мянган хүүгэд тушаагдаба.

Мүн Лос-Анжелос, Сан-Франциско, Бостон городуудта хүүгэд баһал олоороо гэм хэжэ тушаагдана гэжэ газетэ бэшэнэ.

Залуу гэм хэгшэд бусад нүхэдтөө муу талаһаань нүлөөлхэһөө гадна, ехэ зониие айлгадаг, һүрдүүлдэг болобо гэжэ «Нью-Йорк Таймс» онсолон тэмдэглэнэ.

«Үндэһэ яһатануудай бэе бэеэ үзэн ядадаг дээрэһээнь», «наһаа хүсэһэн зоной забхай залихай ябадалтай дээрэһээнь», мүн «хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ олониитын оройдоо анхаралаа хандуулдаггүй дээрэһээнь США-гэй хүүгэд олоороо гэм хэнэ гэжэ газетэ мэдүүлнэ.

Чанкайшиин тагнуулшан Хитадта тушаагдаба

ПЕКИН, (Синьхуа агентство). Сычуань провинциин гүрэнэй аюулгүйн управлени Чанкайшиин тагнуулшан Лун Юнь-сяниие тушааба. Энэ тагнуулшан Чэнду городой шадар тагнуул хэдэг байһан байба. Гонконгдо байдаг Чанкайшиин тагнуулай организацида эльгээгдэхэ бэшэг, мүн энэ организациин хэдэн заабари захианууд тагнуулшанай тушаагдахада олдоо.

Окинава дээрэ байдаг Америкын засагаархид таряашадай газарые буляан абана

ТОКИО, августын 22. (ТАСС). Окинава дээрэ байдаг Америкын сэрэгэй командовани нютагай зоной газарыень хүсөөрөө дахин буляан абаха гэжэ шиидхэбэ гээд Наһаһаа мэдээсэгдэнэ. Энэ шиидхэбэриин ёһоор, Америкын сэрэгэй базын шадар байдаг таряашадай 7,5 шахуу мянган участогууд америкынхидтэ үгтэхэ.

Оманай арад зон тэмсэлээ болюулхагүй гэжэ Оманай арадай буһалгаанай хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлбэ

БЕЙРУТ, августын 22. (ТАС Оманда Англиин добтолһон ту асуудалые Аюулгүйн Советэй шэхэ зүйлдэ оруулхаһаа ар байхадань, Оманай арад зон им риалистнуудта эсэргүүсэн, шангаар тэмсэхэ гэжэ Оманай һалгаашадай хүтэлбэрилэгшэ И Галеб Бен Али мэдүүлээ.

Оманда Англиин добтолһон тухай асуу ООН-дэ заатагүй зүбш хэлсэгдэхэ ёһотой гэж араб гүрэнүүд мэдүүл

КАИР, августын 22. (ТА Оманда Англиин добтолһон т асуудалые ООН-эй Генеральна самблейн удаадахи сесси д табиха гэжэ араб оронууд шии бэ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ.

Хэдэн араб оронуудай Оман хай асуудалые зүбшэн хэлсы жэ гуйгаашье һаань, колониа гүрэнүүд энэ асуудалые Аюул Советтэ зүбшэн хэлсүүлбэгүй г араб оронуудай олониитэ зэбүү дураа гутана.

Оманда Англиин добтолһон хай асуудалые заатагүй хэлс хын түлөө араб оронууд бүхы далаараа оролдохо гэжэ га нүүд бэшэнэ.

Англиин самолёдууд Йемен город, тосхонуудта добтол

КАИР, августын 22. (ТА Англиин сэрэгэй самолёдууд Й нэй город, тосхонуудта добто олон зуун бомбонуудые хаяна.

Англиин самолёдууд Катаба род дээрэ бомбонуудые хаяжа рэниие ехээр һандаргаба Йеменэй король Имам Ахмед та байдаг Йеменэй этигэмжэтэ Талебта мэдээсэбэ.

Мүн Йеменэй урда зүгтэ Шу гэжэ нютагта Англиин самолё бомбонуудые хаяа. Англиин самолёдые Йеменэй сэрэгэ буудажа унагаагаа.

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59. пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00503. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1437